

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puceljjeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno 9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 1. februarja nasledno vojno poročilo: Dosežena in prekoračena je bila Barca.

Naše in nemške čete še napredujejo in zasledujejo sovražnika.

Letalstvo osi je neutrudno obnovilo svoje napade na umikajoče se sile in na sovražnikovo zaledje. Mnogo motornih sredstev je bilo zažgano in uničeno. Angleški napadi na Tripolis in Misurato so povzročili neznatno škodo. Žrtev ni bilo. Nemška letala so nadaljevala podnevi in ponoči operacije uničevanja na oporiščih otoka Malte.

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo 1. t. m. vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

Na vzhodnem bojišču se borbe nadaljujejo z menjajočim se potekom.

Nemški napadi, ki so bili izvedeni kljub silnim snežnim viharjem, so prinesli nadaljne krajevne uspehe ob hudih izgubah za sovražnika. V morju okrog Anglije je po isti vesti letalstvo v podnevnih in nočnih napadih na posamezne ladje in na sovražne konvoje poškodovalo pet velikih tovornih parnikov. Lahko se računa z izgubo dveh ladij.

O priliki devete obletnice, ko je v Nemčiji narodni socializem prevzel oblast, je

Duce postal Hitlerju takole brzojavko:

»Ko se vsa narodnosocialistična Nemčija pripravlja za proslavo devete obletnice vašega prevzema oblasti (30. januarja) v popolni vdanosti svojemu voditelju in v najtrdnější veri v zmago, pošiljam vam, Führer, najiskrenejše čestitke fašistične Italije in moje osebne želje, da bi nadaljevali svoje veliko delo za napredek nemškega naroda.« — Hitler je na to čestitko odgovoril z brzojavko, v kateri je izrazil svoje želje za srečno bodočnost Italije.

Iz Tokija poročajo: Po zadnjih vesteh z bojišča

se je že začela bitka za Singapur.

Hitre japonske čete napredujejo po mostu, ki veže Malajski polotok z otokom Singapurjem, topništvo pa obstreljuje važne vojaške naprave letališča, vojašnice, skladišča goriva in cestna križišča. Ista vest pravi, da so japonske čete zasedle Pontinak glavno mesto nizozemskega zapadnega Bornea. Na Filipinih Japanci odstranjujejo zadni odpor sovražnika (in) od Pagaca. Po vesti iz Ranzona so angleške čete zapustile Mulmein. Umaknile so se na zapadno obrežje reke Salveena po izreku hudih borbah.

× Vas z največjim številom otrok. Rimsko časopisje poroča, da je na Tirolskem vas po imenu Grossarl, katero štejejo za takšno vas na svetu, ki ima največje število otrok. V vasi je 2000 prebivalcev, toda več kakor polovica jih odpade na otroke pod 14 leti. Čeprav so očetje tam le drvarji, rudarji in drugi delavci, so tam prav pogoste družine, ki imajo po 15 do 18 otrok. Tam deluje tudi posebno združenje, ki podpira vse družine, ki imajo številne otroke. Smrtnost v vasi je neverjetno nizka.

Po vsej Italiji so slavili obletnico ustanovitve milice

Rim, februarja

Dne 1. t. m. so proslavili v vsej Italiji 19. obletnico ustanovitve milice ob številni udeležbi. V vseh sedežih krajevnih poveljništev so bila razdeljena odlikovanja za vojaško hrabrost hrabrim živečim in padlim legionarjem. Vse proslave, ki so bile vojaškega značaja, so se začele in zaključile s pozdravom Duceju in s toplimi počastitvami Kralja in Cesarja, Duceja in Italije, ki se bori za čast, pravico in novi evropski red. Vse Črne srajce so proslavljale obletnico v duhu borbene volje in neukrotljive vztrajnosti.

V Rimu se je Duce dopoldne napotil na glavno poveljništvo milice, kjer so ga pričakovali načelnik glavnega stana, poveljniki milice in številni zastopniki oblasti Duceja so sprejeli z viharjem navdušenjem. Ko je pregledal častno četo legionarjev, je general Galbiati oficirjem sporočil Ducejevo zahvalo. Na svečanosti je Duce osebno izročil odlikovanja za hrabrost legionarjem, ki so dali svojo kri in življenje za nesmrtno misel fašistične domovine. Ob 19. obletnici milice je zapisano v albumu slave nad 6500 padlih Črnih srajc, ki so bile odlikovane z 72 zlatimi kolajnami, 1239 srebrnimi kolajnami, 2445 bronastimi kolajnami in 3689 vojnimi križi.

Duce se je udeležil svečanosti v uniformi poveljnika milice. Po pregledu bataljonov je Duce legionarje nagovoril takole:

»Preden izročim kolajne, hočem pozdraviti vas, skvadriste toskanskih pokrajin, veterane revolucije, ki ste zahtevali in dosegli zaslužno čast, da ste spet prijeli za orožje. S čustvom ponosa se vam zahvaljujem, Črne srajce, legionarji, preizkušeni v Afriki, Španiji, Grčiji in Rusiji v ognju tolikih zmagovitih bitk. V tej vojni, v kateri je v dveh nasprotnih taborih vse človeštvo, imate nenadomestljivo in neomajno silo, silo misli, vero v Italijo in v fašizem, kar ste izpričali kot vojaki, vredni tega imena, s

svojo krvjo. Čisto sem prepričan, da boste tako delali kakor doslej tudi v bodočnosti in povsod.«

Sledil je obred priseganja, nato pa so vsi zapeli »Molitev legionarja pred bitko«. Duce je nato pripel na prsa 35 zlatih kolajn sorodnikom padlih junakov in štiri zlate kolajne na prsa živečim legionarjem, med katerimi je bil tudi Tajnik Stranke Aldo Vidussoni. Po končani svečanosti je množica priredila Duceju viharne manifestacije.

Ob 19. obletnici milice je Tajnik Stranke poslal načelniku glavnega stana tole poslanico:

»Ob 19. obletnici milice se Stranka spominja z globokim in zahvalnim ponosom hrabrih legionarjev, ki so padli v vojnah fašistične domovine in pozdravlja oboroženo stražo revolucije, ki se na vseh bojiščih bori z neukrotljivo hrabrostjo in navdušenjem in junaškim srcem. Naj živi Duce!

Obletnica milice se je svečano vršila tudi v Ljubljani. Zvezni Tajnik Ekscelenca Emilio Grazioli je v spremstvu krajevnih činitelj obiskal poveljništvo bataliona Črnih srajc in izročil pozdrave, za katere se je zahvalil poveljnik Gagliardi. V stolnici je bila tudi maša za padle legionarje, katere so se udeležili Tajnik Ekscelenca Grazioli ob spremstvu Ekscelenca generala Robottina, poveljnika armadnega zbora generala Orlando, poveljnika divizije grenadirjev generala Lubrana, poveljnika bataliona Gagliardi, zveznega podtajnika Cattija in ob spremstvu vseh zastopnikov oblasti in pravnikov pokrajine. Številno zastopstvo fašistov je odšlo po maši na pokopališče, kjer je ob pobožni zbranosti položilo venec cvetja na grob Črnih srajc, ki so padli v izvrševanju dolžnosti.

Lepa slovesnost je bila potem tudi na sedežu Dopolavora na Taberu. Udeležil se je slovesnosti Ekscelenca Grazioli z ljubljanskimi odličniki. Zaključila se je slovesnost s pozdravom Kralja in Duceja, Nemčiji in vojniškim silam. Nato so legionarji zapeli »Giovinezza« in Galbiatijevo himno.

Za povzdigo kmetijstva v Ljubljanski pokrajini

Ukrepi, ki jih je storila vlada in ki jih še namerava izvršiti v korist kmetijstva, najpomembnejše panoge slovenskega gospodarstva, so zelo obsežni in se temeljito preučujejo.

Pristojni činitelji Visokega komisariata imajo v tem ogledu jasne načrte, ki jih je na kratko mogoče označiti takole: slovensko gospodarstvo bo iz liberalističnega prešlo v avtarkični sistem, to je način, da se čim več vsega pridela doma, s čimer ostane nepotreben uvoz. S tem se bo slovensko gospodarstvo znašlo v ugodnejših pogojih za globlji razvoj. Medtem je Visoki komisariat v teh

prvih mesecih splošne preosnove razdelil semena, gnojila in druga sredstva. Uvoženo je bilo več plemenskih bikov brunoalpske pasme. Obenem se izvaja najprej urejevanje glavnih kmetijskih uradov, predvsem v pogledu boljše oskrbe pokrajine z živili.

Ljubljanska pokrajina medtem že uživa vse ugodnosti, ki jih je odredila osredna vlada v pogledu obnove živinoreje, kolikor je trpela zaradi vojnih operacij. Uvedene so bile nagrade za setev. Velikega praktičnega pomena je bila kmetijska razstava, prirejena na ljubljanskem velesejmu pod tehničnim

vodstvom Visokega komisariata. Ta razstava je imela namen, pokazati v prvi vrsti, ka, so naloge kmetovalcev, da dosežejo ta namen, je mogoče storiti v novi pokrajini in kakšne Zelo važnega pomena je pripravljanje načrtov za melioracijo (izboljšanje) in splošno kmetijsko ureditev v pokrajini. V zvezi s tem je treba omeniti izredno važen ukrep Visokega komisariata, ki odreja v izredne namene milijon lir za splošne kmetijske melioracije, med njimi za nakup kmetijskih strojev.

Opozorilo

Oni, ki nameravajo kupiti ali vzeti v našem kmetijski posestvu, odnosno kupiti ali voditi trgovine, obrtne delavnice in javne lokale v krajih te pokrajine, ki so jih zapustili Nemci po rodu, morajo na posebnih vzorcih predložiti zadevne prijave pri sreskih načelnikih v Novem mestu in Črnomlju in v uradih kmetijskega zavoda za nepremičnine »Emona« v Ljubljani (Ulica 3. maja št. 14), v Kočevju, Mozlju, Koprivniku, Starem logu, Kočevski Reki in Črmošnjicah.

Prijave se morajo vložiti do 15. februarja l. 1942.-XX.

Prijavniki lahko dobe potrebna pojasnila v zgoraj imenovanih uradih.

Ljubljana, 28. januarja 1942.-XX.

Visoki komisar: Emilio Grazioli

Lososi se vračajo v svoj rojstni kraj

Znanost je dognala, da mlad losos, ko doseže eno leto, splava iz reke, v kateri se je izlegel. Riba plava po reki navzdol, toliko časa, dokler ne pride do morja. Ko minejo tri leta, losos zraste in se vrne v svoje rodne vode. Doslej so vsaj tako sodili, vendar tega nihče ni mogel dokazati. Resnica je bila, da so mlade ribe plavale iz reke v morje in da so se velike ribe vračale iz morja nazaj v reko. Ali so bile to iste ali druge ribe, tega nihče ni vedel.

V nekem znanstvenem zavodu v Kanadi so napravili z lososi poskus, ki je pokazal tole: čež dve ali tri leta se vrača nazaj v rodno reko prav tista žival, ki je pred leti kot enoletna plavala v morje. Kako so ta poskus izvedli?

V reki Fraserju, ki južno od mesta Vancouverja teče v morje, in v njenem pritoku Cultusu, ki priteka iz jezera enakega imena, so napravili tako imenovane ribje lestve. Te lestve so tako narejene, da morajo ribe, kadar popotujejo, premagati razne ovire, jezove in podobno. Vse male losose, ki so se izlegli v jezeru Cultusu, na teh lestvah polove in jih zaznamujejo. V plavuti jim narejajo luknjice, ki jih potem pri plavanju po vodi skoro ne ovirajo.

Te zaznamovane losose so pozneje opazovali kakih 600 kilometrov severno od Vancouverja v tamkajšnjem morju. Čeprav pa so bile ribe do tri leta 600 kilometrov daleč proč od izvira rodne reke v morje, vendar so se ob določenem času vse te živali vrnilo v reko Fraser. Nekateri so prišli že čez dve leti, nekateri pa šele čez štiri leta. Prišli pa so. Opazovalci so tudi dognali, da se jih je vrnilo skoro isto število, ki jih je bilo prej odšlo. Marsikateri je seveda manjkalo, ker ga je bila smrt pobrala, vendar je zanimivo, da se ni vrnila nobena druga riba te vrste z njimi kakor le tiste, ki so bile zaznamovane.

Pomniti pa je treba, da so morale ribe plavati 600 kilometrov daleč mimo mnogih rečnih izlivov v morje, pa so se vsem drugim rekam izognile, samo da so prišle do svoje reke. Tam pa so mirno zaplavale v ustje in nato po reki navzgor tjakaj, kjer so se bile izlegle.

OPICA IN MILO

Kako razlikuješ opico od mila? Vzemi košaro, položi vanjo opico in kos mila in pokrij! Nesi potem košaro v gozd in odkrij! Kar bo skočilo iz košare, je opica, kar pa bo ostalo notri, je milo...

Mali in veliki gospodar

Najvišje dopustne cene na ljubljanskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki rabnikov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu komisariatu predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani in jih je ta odobril. Cene, ki veljajo od ponedeljka 2. februarja zjutraj dalje, dokler ne izide nov cenik, so nastopne:

Zelnate glave na drobno izpod 10 kg 1, zel-nate glave na debelo 0-80, kisló zelje zeljar-jev z obrtnimi listi na drobno 2.50, kmečko kisló zelje na drobno 2, repa na drobno izpod 10 kg 0.75, repa na debelo 0.60, kislá repa 2, otrebljeno rdeče zelje 2.50, otrebljeni ohrovt 2, repne cime 1, brstnati ohrovt 5, kolerabice 3, rumena koleraba 0.80, rdeča pesa 3, rde-či korenček brez zelenja 3.50, rumeno kore-nje na drobno 1, črna redkev 1.20, osnaženi hren 3, šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.50, peteršilj 4, por 3.50, zelena 4, domača čebula 2.50, šalota 3, česen (25 glav na ki-logram) 5, otrebljena endivija 4.50, otrebljeni veliki motovilec 8, otrebljeni mali motovi-lec 12, suhi, v škafih siljeni radič 1, mehka špinača 5, liter suhih bezgovih jagod 6, kilo-gram suhega šipka 8, kilogram suhega lipo-

vega cvetja 20, domača jabolka: I. vrsta: ka-nadke, dolenske voščenke, renete (Harbertova, šampanjska, landsberška, kaselska, Bau-mannova) 6, II. vrsta: kosmači, zelenci, ta-felčki, rožmarinčki, carjevič 5, III. vrsta: vsa zdrava drobna jabolka 4, jajca 1.75 lire za kos.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo ce-ne za kilogram. Vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini. Posebno pa spominjamo prodajalke in prodajal-ce, da mora biti po teh cenah napredaj vse blago v takem stanju kakor je opisano v ce-niku. Rdeče zelje mora torej biti otrebljeno, prav tako pa tudi ohrovt, endivija in moto-vilec. Hren mora biti osnažen in siljeni radič ne sme biti namočen, temveč suh. Prodajal-ke ne smejo hraniti blago samo za izbrane kupovalke in ga prikrivati drugim.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene ne sa-mo na živilskih trgih in v Mostah, temveč sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

Drobne vesti

— Zaključno posvetovanje o dolgovih biv-še Jugoslavije. Nedavno so se vršila v Romi pogajanja med Nemčijo in Italijo glede raz-delitve dolgov bivše Jugoslavije. Nemški po-slanik Fabricius, predsednik komisije za ure-ditev tega vprašanja, je odpotoval v prestol-nice v poštev prihajajočih držav, da izpopol-ni med Italijo in Nemčijo doseženi sporazum in pripravi vse potrebno za zaključno po-svetovanje. Le-to bo sklicano ob koncu fe-bruarja ali v začetku marca v Berlinu.

— Pridelék krompirja mora biti večji. Glede na posebno važnost, ki pripada krom-pirju v prehrani med vojno, se bavijo go-spodarska in druga združenja po navodilih ministrstva za kmetijstvo z načrtom, da bi

prihodna letina krompirja bila večja od lan-ske. »Eco di Roma« ob tej priložnosti ugotav-lja, da so bili že v prejšnjih letih doseženi važni uspehi, tako glede razširjenosti krom-pirjevih nasadov kakor povprečnih donosov. Površina, zasajena s krompirjem, se je po-večala od 353.000 ha v triletju 1926-29, na 425.000 ha v triletju 1936-39, kljub stalne-mu širjenju žitnih posevkov in površin.

— Vloge pri hranilnicah v Ljubljanski po-krajini. V Ljubljanski pokrajini imamo sedem komunalnih in eno pokrajinsko hranil-nico. Pri vseh teh hranilnicah so znašale 80. novembra lanskega leta hranilne vloge 267.8 milijona lir nasproti 259.7 milijona lir dne 31. marca lanskega leta pred zasedbo. Hran-ilne vloge so torej v tem razdobju narasle.

V čem se razlikujeta moška in ženska pisava

Dušeslovci navadno ne verjamejo radi grafo-logom, da znajo razločevati ženski rokopis od moškega. Zato preizkušajo to za njimi, a jim morajo dati prav. Preizkuša se to tako, da zbe-rejo več sto kuvert odposlanih pisem, a si da kdo napisati isti stavek od skupine mo-ških in žensk, potem pa označi rokopis s šte-vilkami in jih predloži nepoučenim ljudem, da odločijo, kaj je pisal moški in kaj ženska. Po-tem pa predloži iste rokopise grafologu in pri-merja odstotek pomot grafologa. Tako spozna, ali je grafolog uganil bolje od navadnega člo-veka in ali se sploh da tu z verjetnostjo ugi-bati.

Na čem temelji razlikovanje med obema pi-savama, je preučil profesor Middleton in opi-sal svoje izsledke. Izbral je 12 študentov in 12 študentk in jim dal napisati na listke isti sta-vek. Naročil jim je, naj pišejo hitro in povr-šno, češ da gre za poizkus, ni jim pa povedal, za kakšen. Vsi so pisali z enakimi peresi. List-ke študentov je drugače označil kakor listke študentk. Potem je pa naprosil 100 študentov in 100 študentk, naj pogledajo listke in uga-nejo, ali jih je pisala moška ali ženska roka. Študentje so prav uganili v 59.3 odstotka, št-u-dentke pa v 66.3 odstotka. Tudi Middleton je torej potrdil, da se da razločiti ženske pisava od moške samo približno. Iz tega pa sledi, da obstojajo nekakšni znaki moške in ženske ro-ke, ki so v zvezi s spolom. Te znake je prof. Middleton iskal, ko je izpraševal študente in študentke, kaj jih je vodilo pri ugibanju, ali

je pisava moška ali ženska. Najpogostejše od-govore je združil v 10 pravil, glasečih se:

1. Ženska piše čisteje.
2. Ženska piše počasneje in pravilneje.
3. Ženska piše navadno lepo.
4. Moški radi nadomeščajo piko nad i s čr-tico.
5. Če piše moški dobro, piše skoro popolno.
6. Moški piše z večjimi črkami kakor ženska.
7. Nazaj nagnjene črke ali pisane tako, ka-kor bi bile tiskane, pripadajo pogostejše ženski.
8. Obrnjeni e označuje pogostejše žensko.
9. Ženski rokopis se čita navadno laže od moškega.
10. Moški bolj pritiska pero kakor ženska.

Pa še do enega zaključka je prišel Middle-ton: da se namreč moški in ženski tip v pi-savi zelo pogosto srečavata in celo prelivata drug v drugega, tako da so moški, ki pišejo z žensko roko, in ženske, ki pišejo z moško roko. To je pa že močno z zvezi z vajo. Žen-ske, pišoče z moško roko, žive navadno kni-ževniško ali poklicno življenje ali pa so iz-redno izkušene in stare. Nasprotno so pa z žensko roko pišoči moški največkrat učitelji ali pa morajo kako drugače paziti na svojo roko.

Poravnajte naročnino!!!

Kakšen je bil človek v pradavnini

Iz starodavnih lobanj in okostij lahko mnogo sklepamo

Pračlovek, narisano po najdeni lobanji. Ta kakor vse ostale slike, ki jih tu prinašamo, so narejene po najdbah, iz katerih se da sklepati na pračlovekovo zunanost in način njegovega življenja.

Med učenjaki se mnogo govori o kitajskem pračloveku. Podrobnosti o najdbi teh starodavnih okostnjakov predstavljajo zares pravi roman. Dolgo časa je pred leti učenjak v krajih južno od Pekinga vršil raziskovanja brez uspeha. Ko se je pripravil, da opusti delo in odpotuje v Evropo, je doznal, da so nastale ustaje. Nezadovoljen je ostal še nekaj časa v tistih krajih in naključje je hotelo, da mu je prav v tem času prišel v roke zob »kitajskega pračloveka«. Vesel je šel dr. Bohlin takoj na pot, da pride čim prej v Peking. Na poti pa so ga napadli in oropali. Vse so mu pobrali, samo zob, ki ga je bil dobro skrnil, mu je uspelo po pustolovskem potovanju prinesiti v Peking, ki je bil takrat odrezan od sveta.

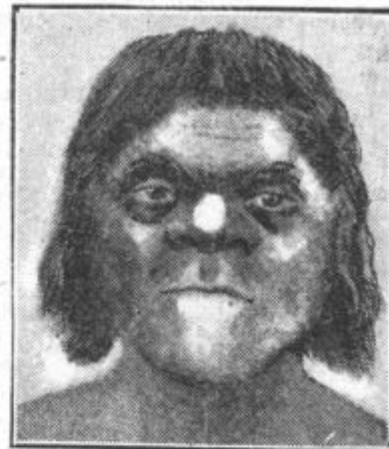
Ko je profesor Black v Pekingu podrobno pregledal zob, je prevzel odgovornost, da objavi kot prvo najdbo doslej neznane vrste pračloveka.

Nadaljevanje izkopavanj je omogočila ameriška Rockefellerjeva ustanova. Kopali so v jamah pokrajine Sukutiena in našli številne dele okostja, med njimi dve povsem nepoškodovani lobanji. Kmalu se je pokazalo, da je to najdragocenejša in doslej najpopolnejša zgodovinska najdba, ker so našli nato ne samo lobanje odraslih oseb, marveč tudi otrok obojega spola. Od »javanskega pračloveka«, ki ga cenijo na starost 500.000 do 1.000.000 let in ki so ga smatrali za najstarejšo najdbo te vrste, je ohranjen samo kos lobanje. Niti deli okostja »neandertalskega pračloveka« niti vsi sledovi krapinskega pračloveka ne nudijo tako natančne slike kakor »kitajski pračlovek«.

Profesor Weidenreich trdi, da so mogli čisto natančno na podlagi kosti sestaviti tega človeka. Kakor je dognano, je treba te najdbe časovno uvrstiti v mnogo starejšo dobo, kakor so najdbe iz Neandertala ali Krapine, vendar ne tako daleč, kakor sega najdba »javanskega pračloveka«, ki je prav za prav označen za »človeku podobno opico, ki hodi pokoncu«, zaradi česar je znanost še v dvomu, ali lahko govori o človeku ali o vrsti opice.

Zobje imajo za raziskovanje zelo velik pomen, in ti po mišljenju profesorja Weidenreicha govore o najstarejši najdbi pravih človeških ostankov. Zobje pričajo o veliki podobnosti človeškemu zobovju današnjih časov, vendar pa so tudi podobni zobem človeku podobnih opic, posebno šimpanzov, na drugi strani pa zobem gorile.

Profesor Weidenreich trdi, da je s »kitajskim pračlovekom« ugotovljen zvezni razvoj-

Neandertalski človek

Neandertalski praljudje, bivajoči v votlini

ni člen med »neandertalskim pračlovekom« in človeku podobnimi opicami, ki se pa očitno bliža poslednim. V tem mišljenju ga podpira izraz obraza »kitajskega pračloveka«, ki tudi kaže osnovno razliko med moškim in ženskim obrazom. Čelo je nazaj ploščato zakrivljeno. Lične kosti so močne in široke, brade še nima. Lobanja je nižja in ima še manjši obseg kakor lobanja »javanskega pračloveka«.

Nova najdba pri Pekingu dokazuje, kakor zatrjuje profesor Weidenreich, da je »kitajski pračlovek« pravi prednik današnjega ljudskega rodu. Iz njega se je razvila mongolska rasa.

Lobanja »kitajskega pračloveka« ima že posebno kost, ki je značilna za mongolsko raso, predvsem pa za Indijance, ki so izšli iz

mongolske rase. To spet potrjuje odkritje češkega učenjaka dr. Hrdličke, slavnega ameriškega človekoslovca, ki je prvi dokazal, da so se Indijanci preselili iz Azije čez Aljasko v Ameriko in se s prilagoditvijo ameriškemu podnebnju oddaljili od prvotnega mongolskega tipa. Pri drugih rasah ta poteza ni tako vidna. Nadalje sodi profesor Weidenreich, da so bili »kitajski praljudje« najbrž ljudožrci.

Zunanost rodezijskega pračloveka

Lovci iz ledene dobe so ubili zobra

KJE NAJBOLJ BOLI

Zorica: »Dušanček, povej, kje te najbolj boli, kadar si tepen, pri oči ali pri mamicí?«

Dušanček: »Najbolj boli pri meni, neumnica...«

Nov vozni red v Ljubljanski pokrajini

V veljavo je stopil v nedeljo 1. februarja

Pričenši s 1. februarjem se je uveljavil na dolenjskih progah in na progi Ljubljana—Zalog nov vozni red s sledečimi odhodnimi in prihodnimi podatki:

Na progi

Ljubljana—Novo mesto—Metlika

VI. št. 9213 Ljubljana	odhod 5.25;	Novo mesto	prihod 7.30
VI. št. 9213 Novo mesto	odhod 7.35;	Metlika	prihod 8.45
VI. št. 9215 Ljubljana	odhod 8.35;	Novo mesto	prihod 10.49
VI. št. 9217 Ljubljana	odhod 12.23;	Novo mesto	prihod 14.42
VI. št. 9217 Novo mesto	odhod 14.50;	Metlika	prihod 16.07
VI. št. 9219 Ljubljana	odhod 18.40;	Novo mesto	prihod 20.57
VI. št. 9219 Novo mesto	odhod 21.04;	Metlika	prihod 22.16
VI. št. 9212 Novo mesto	odhod 4.25;	Ljubljana	prihod 6.42
VI. št. 9214 Metlika	odhod 6.15;	Novo mesto	prihod 7.33
VI. št. 9214 Novo mesto	odhod 7.40;	Ljubljana	prihod 9.52
VI. št. 9216 Metlika	odhod 12.05;	Novo mesto	prihod 13.19
VI. št. 9216 Novo mesto	odhod 13.27;	Ljubljana	prihod 15.38
VI. št. 9218 Metlika	odhod 17.05;	Novo mesto	prihod 18.21
VI. št. 9218 Novo mesto	odhod 18.28;	Ljubljana	prihod 20.45

Na progi Ljubljana—Kočevje

VI. št. 9311 Ljubljana	odhod 5.45;	Kočevje	prihod 8.00
VI. št. 9313 Ljubljana	odhod 9.56;	Kočevje	prihod 12.20
VI. št. 9315 Ljubljana	odhod 14.20;	Kočevje	prihod 16.51
VI. št. 9317 Ljubljana	odhod 19.35;	Kočevje	prihod 22.07
VI. št. 9312 Kočevje	odhod 5.37;	Ljubljana	prihod 8.03
VI. št. 9314 Kočevje	odhod 11.00;	Ljubljana	prihod 13.28
VI. št. 9316 Kočevje	odhod 14.02;	Ljubljana	prihod 16.28
VI. št. 9318 Kočevje	odhod 17.30;	Ljubljana	prihod 19.55

Na progi Trebnje—St. Janž na Dolenjskem

VI. št. 9414 Trebnje	odhod 8.14;	St. Janž	prihod 9.04
VI. št. 9416 Trebnje	odhod 14.20;	St. Janž	prihod 15.11
VI. št. 9418 Trebnje	odhod 20.37;	St. Janž	prihod 21.26
VI. št. 9413 St. Janž	odhod 6.05;	Trebnje	prihod 6.55
VI. št. 9415 St. Janž	odhod 12.54;	Trebnje	prihod 13.45
VI. št. 9417 St. Janž	odhod 17.53;	Trebnje	prihod 18.45

Na progi

Novo mesto—Straža Toplice

Odhod Novo mesto ob 6.30	10.55	6.30	10.55	14.53	16.30
Prihod Straža Toplice ob 6.48	11.13	15.11	16.48		
Odhod Novo mesto ob 7.02	12.52	15.32	17.52		
Odhod Straža Toplice ob 7.20	13.10	15.50	18.10		

Na progi Ljubljana—Zalog

Odhod Ljubljana ob 5.57	7.40	12.36	15.20	17.33	18.50
Prihod Zalog ob 6.12	7.55	12.50	14.30	15.55	17.44
Odhod Zalog ob 6.22	8.05	13.20	14.41	15.45	18.05
Prihod Ljubljana ob 6.37	8.20	13.35	14.53	16.00	18.20

Jure in Štefanov kamen

V jezerskem kotu obstoji še stara navada, da polože na praznik svetega Štefana velik kamen v posteljo dotičnega, ki ga zalote stari ali mladi kamenjarji zgodaj zjutraj še spečega v postelji. Seveda se mora nato zaspanec primerno odkupiti, sicer pride v zobe različno starih klepetulj in v posmeh ljudi, ki se kaj radi ponorčujejo iz kamenjanega zaspanca.

Zdaj pa čujte, dragi čitatelji, kaj se je primerilo pred leti, ko je dobil Jure Štefanov kamen v posteljo.

Povedati vam moram še prej, da se ga je Jure navlekel na božični praznik tako, da je le s težavo priklovratil v svojo kajžico. Ljudje, ki so ga videli so dejali, da je bil Jure nadevan ko čep. Ker je bil praznično razpolažen, se je vlegel tudi v praznični obleki v posteljo ter spal mirno spanje pravičnega, ne da bi se bil menil za ostali trezni svet.

Jure je bil še fant, akoprav že bolj v letih. Imel je čedno kajžico in nekaj peči zemlje. Na to kajžico je vrgla svoje sramežljive oči Špelica, ki je zapravila cvet svoje mladosti tam nekje na Koroškem v službi pri bogatih kmetih. Dognala je, da bi se dala z Juretom še nekako izhajati, akoprav mu rase že mah iz nosa in nosu, samo da bi imela svajo kajžico, v kateri bi se lahko po mili volji kretala, ne da bi jo kdo metal na cesto.

Na praznik je videla, da se ga je Jure precej nazobal. Brihtna in rdečelična glavica je takoj prav sklepala, da bo Jure spal še dolgo v prihodno jutro. Sklenila je, da ponese nasledno jutro Juretu kamen v posteljo. Misli si je, da bi se dala pri tej priložnosti kaj napraviti...

Jure je nasledni dan res spal ko klada in se mu gotovo ni sanjalo, da mu počiva v vnožju postelje približno 15 kg težka skala. Seveda tudi ni sanjal, da ga je opazovala pri njegovem neenakomernem smrčanju debelušna Špelica. Zbudila ga ni tudi s pogledom; nekje je namreč čula, da moraš srepro zreti v obraz spečega človeka, če hočeš, da se ta takoj zbudi iz spanca. Toda zaripli obraz Jureta kljub temu ni hotel spremeniti nobene svoje poteze. Duhovi, ki so ga še obvladovali, so izključevali še vsako sugestivno silo.

Zato se je podjetna Špelica odločila za drugo podjetje. Prijela je Jureta za pete in ga zrukala s tako silo, da bi nemark oživila že mrtvega Jureta, kajpak, Jure se je počasi prebudil, si pomel oči in se začudeno zagledal v okroglo Špelico, ki se mu je režala na vsa usta. Istočasno pa je občutil v vnožju mrzel kamen. Uh, šele tedaj se mu je posvetilo v možganih, kaj pomeni navzočnost dražestne Špelice v njegovem fantovskem svetišču.

»Kaj pa ti delaš tukaj?« je vprašal Jure s hripavim glasom.

»Ali ne čutiš pri nogah kamen svetega Štefana? Jaz sem ti ga prinesla in glej, da se hitro odkupiš,« je odvrnila smeje se Špelica.

Kako se naj odkupi, ko je pa zapil ves denar do zadnega ficka? Zato je dejal: »Špelica, suh sem ko poper. Ako pa že hočeš imeti odkupnino, vzemi si moj cepin, sekuro in kramžarje, da boš sita.«

Špelica, ki se ni dala kar tako odgnati, pa mu je odgovorila: »Denarja ne maram, tvojo drvarsko rištingo pa še manj. Daj me, recimo, kušniti.«

»Kušniti? Ne boš! Kuševati ne znam. Razen Matere božje v cerkvi nisem poljubil še nobene ženskega bitja.« je odvrnil Jure nekam negotovo.

»Oj ti neroda fantovska, kako pa moreš živeti brez kuševanja in ženske? Čakaj, te bom pa jaz naučila,« je odgovorila Špela in se pomaknila bliže k Juretovi postelji.

Od tistega časa je bila Špela reden gost Jureta. Postala je Juretova izvoljenka. Zakon pa Jure neprestano odlašala. Bajtice in tistega kosa zemlje Jure še noče dati iz rok. Vendar se Špelica tolaži s tem, da bo Jureta prej ali slej dovolj omehečala. Kadar bo dovolj mehak, bo izigrala svoj zadnji adut. Jure pa bo ukleknjen v zakonski tarem. **Silvester.**

Zamorci govore neprestano

Zamorec neprestano govori in poje. Zamorec ne pozna utrujenosti zaradi govorjenja. Pogovarja se tudi na daljave. Ko mi komaj razločimo glasove, on vse razume in mirno odgovarja, ker je prepričan, da ga tudi njegov tovariš čuje.

Zamorci imajo zmerom dovolj časa za to. V vasi imajo navadno večjo kočjo, ki se imenuje lingoba, poseben kraj za razgovore. Posebno zamorsko plemo Botualov skrbi za take govorilnice. Na vsakih sto metrov najdeš eno. Na vsaki strani so postavljena ležišča, na katerih posedajo ali leže po cele ure ali celo dneve in govore. Otrok ne puste v te lingobe, ker bi delali nemir, zakaj za pogovor je treba miru in tišini.

V drugih vaseh ima lingoba resnejši smoter. Ponekod kraljuje v njej kovač, drugod pa vaški sodnik. Kadar kovač pridno kuje, stoji okrog njega trop zamorcev in govori brez konca in kraja.

Kakor stoji v vsaki naši vasi cerkev, tako ima vsaka zamorska vas svojo lingobo. Ker hočejo svoje misli zaupati tudi drugim, iščejo pomirjenja pri svojih tovariših. Prav to čezmerno govorjenje dokazuje, kako jih v duši neka gloda. Zanimivo je, da postanejo mnogo bolj molčeči, ko jih oblije krstna voda. Misijonarji pripovedujejo, da so pokristjanjeni zamorci bolj molčeči, čeprav so še vedno zgovorni.

O čem pa govore? Mar si imajo toliko povedati? Ne. Pač pa je zamorec dober opazovalec, on vidi vse, tudi najmanjše podrobnosti. Kar pa vidi ali sliši, mu kar sili iz ust.

Zamorec je izvrsten pripovedovalec. Ljubi posebno bajke. Nauk, ki ga imajo njihove pravljice, ni plehek. V takih pravljicah najdemo skoro vse zamorske znanje, njegove nazore o življenju, njegov smisel za pesništvo in njegovo šaljivost. Po teh pravljicah najlaže spoznavamo njegovo miselnost in njegovo dušo.

× 19.000 let bi morali šteti, da bi našli bilijon. Ni lahko nazorno povedati, koliko je bilijon. Če se vprašamo, kako dolgo bi morali šteti do bilijona, se glasi odgovor: 19.000 let. To se sliši neverjetno, pa je vendar res. Če hočemo šteti do 100, potrebujemo eno minuto časa. Do šest tisoč naštejemo v eni uri, v enem dnevu bi našli do 144.000, v enem tednu do 1.008.000, v enem letu do 52.416.000. V 19.000 letih bi torej našli 995 milijard 903 milijone, kar pa še ni poln bilijon. Šteti morali noč in dan, in sicer velika števila prav tako hitro kakor mala.

× Obilica mineralnega olja na Tarakanu. Potem ko so zasedli petrolejske vrelce v angleškem delu otoka Bornea, so se izkrcale japonske čete tudi na otoku Tarakanu, kjer so prišli v japonske roke še novi petrolejski vrelci. Tarakan je otoček ob vzhodni obali Bornea in spada k Nizozemski Indiji. L. 1939. so pridobili na njem 734.000 ton mineralnega olja, predlanskim pa 809.000 ton. Petrolejski vrelci na Tarakanu so izdatnejši od onih v angleškem delu Bornea. Nizozemski Borneo ima pa še druge vrelce, ki so dali predlanskim približno en milijon ton mineralnih olj. To naravno bogastvo na Tarakanu bo izkoriščala neka japonska petrolejska družba. Mineralno olje teče po ceveh iz vrelcev v gorah do pristanišča Linkaua, kjer polnijo z njimi ladijske cisterne.

Maurijeve:

Živa in mrtva

Roman

V hiši ni bilo nobenega gosta. Bil je torej le kak prijatelj gospe Opravilove? Irena si je umila roke, potem pa je šla po svoje ročno delo, ki ga je bila pustila v jutrnem salonu. Vrata salona so bila odprta. Takoj ko je vstopila, je opazila, da košarica z ročnim delom ni ležala na tistem mestu, kjer jo je bila pustila. Nekdo je pred kratkim sedel na zofi — to se je še prav dobro poznalo, košarico pa, ki mu je očitno bila na poti, je položil dalje v stran. Tudi stol pri pisalni mizi je bil premaknjen. Gospa Opravilova očitno zabava svoje goste v tem salonu, kadar naju z Andrejem ni doma. Je nejevoljno pomislila Irena. Pobrala je ročno delo in hotela stopiti na hodnik, ko so se nekje v bližini odprla vrata in je zaslišala glas gospe Opravilove:

»Mislím, da je šla v knjižnico. Bog ve, čemu se je tako zgodaj vrnila. Lahko boste šli skozi vežo, ne bo vas videla. Počakajte trenutek tu, da skočim pogledat v knjižnico.«

Irena ni vedela, da je gospa Opravilova erila nanjo. Nekaj sumljivega je bilo v vsem tem. Obstala je na pragu salona, pred napol priprtimi vrati. Naenkrat pa je pes, ki je dolejšle mirno stal ob njej, veselo zamahal z repom in se izmuznil na hodnik.

»O, o, dober dan, kuža!« je izpregovoril moški glas in pes je veselo zalajal. Zaslišali so se nagli koraki in moški je stopil v salon. Sprva ni videl Irene, ki je stala za vrati; ko pa jo je opazil, je bil tako presenečen, kakor bi bil opazil tatu v svojem domu.

»Prosim tisočkrat za oprostenje,« je dejal in ni jo začel ogledovati od nog do glave.

Bil je visok, postaven moški svetlih modrih oči, kakršne imajo navadno pijanci. Zategnil je usta v nasmeh in rekel:

»Tjiam, da vas nisem prestrašil!«

»O, ne! Slišala sem bila neke neznane glase v hodniku. Danes nisem pričakovala gostov.«

»Strašno grdo je od mene, da sem se takole vtihotopil v vašo hišo, a naidejam se, da mi boste oprostili! Hotel sem le za trenutek pogledati, kaj počenja moja stara prijateljica gospa Opravilova.«

Ponudil ji je cigareto. Zahvalila se mu je. Njegovo obnašanje ji nikakor ni bilo po godu.

»In kako gre Drejčku?« je vprašal.

To vprašanje jo je osupnilo. Govoril je, kakor bi se z Andrejem poznala že od otroških let.

»Hvala, Andreju gre dobro,« je odvrnila vladno.

Gospa Opravilova se je vrnila in pogledala Ireno tako čemerno, da jo je kar zamrazilo.

Ah, moj Bog, kako me sovražil! je pomislila Irena.

»Hej, gospa Opravilova, predstavite me vendar mladi domačinki!« je objestno zaklical neznan gost.

»To je gospod Faber, milostljiva gospa,« je zlovoljno izpregovorila Opravilova. Bilo je očitno, da ji to nepričakovano srečanje ni bilo preveč po volji.

»Čas bi že bil, da izginem, ne?« je dejal Faber in povabil Ireno, naj bi si šla ogledovat njegov voz. Nobenega izgovora si ni mogla izmisliti. Bila je vsa vznemirjena.

»Greste tudi vi, gospa?« se je okrenil Faber k Opravilovi.

»Ne, zdajle ne bom šla ven,« je odvrnila in mu ponudila roko.

»Naša stara, draga Dubrovica!« je vzkliknil Faber, ko sta stopila z Ireno iz hiše. »Prav nič se ni izpremenila v teh zadnjih letih.«

»No, kaj pravite, gospa?« je vprašal Faber, »ga hočete preizkusiti?«

»Ne, hvala, sem preveč utrujena.«

»No, nič ne de, pa zbogom!« Ponudil ji je roko. Ko pa si je že oblačil šoferske rokavice, se je naglo obrnil k njej:

»Dobro, da sem se spomnil,« je dejal malomarno, »zelo kavalirsko bi bilo od vas, če mojega obiska ne bi omenili Andreju. Bojim se, da me nima v slabem spominu, in ne bi rad, da bi imela stara prijateljica Opravilova sitnosti zaradi mene.«

»Kakor želite,« je odvrnila Irena. Motor je zabrnél in Irena se je počasi vrnila proti hiši. Zazvonila je za južino. Gospa Opravilova se ni oglasila. Morala je pozvoniti drugič in tedaj se je prikazala Eliza.

»Kaj Roberta ni?« je vprašala Irena. Danes bi rada južinala zunaj pod platano.

»Robert je šel po popoldansko pošto in ga še ni nazaj, milostljiva. Gospa Opravilova mu je rekla, da boste danes pozneje južinali. Fric ima pa danes prost dan in ga tudi ni doma. Če želite, vam takoj prinesem čaj.«

»Ne, hvala vam, bom počakala, da se vrne Robert.«

Čutila je, da nekaj ni v redu. Nikdar doslej nista bila še Fric in Robert istočasno z doma. Tale Faber si je res znal izbrati prikladen trenutek za svoj obisk. In prošil jo je, naj tega nikar ne pove Andreju. Ne, neka, ni v redu! In naenkrat je pomislila, ali Opravilova morda ni navadna nepoštena ženska, ki za Andrejevim hrptom trguje z njegovimi dragocenostmi. Kaj neki je počela danes, ko ni bilo nikogar pri hiši, s tem tujim človekom na zapadnem krilu hiše? Tam je vse polno dragocenih reči. Obšla jo je nepremagljiva želja, da bi skrivaj šla gor in si ogledala vse te zaprte sobe. Do južine je imela še dovolj časa. Hiša je bila tiha in mirna. Fric in Robert sta bila z doma, dekle so bile v svojih sobah. Nemirnega srca je stopila na stopnice in hitela v gornje prostore.

Znašla se je na istem hodniku, na katerega je bila zašla prvi dan po prihodu v Dubravico. Vse okoli nje je bilo tiho kakor v cerkvi. Odprla je prva vrata, do katerih je prišla, in je vstopila. Znašla se je v čisto temnem prostoru. Tipaje z roko po zidu ob vratih je našla stikalo in napravila je luč. Opazila je, da je v majhni predsobi, polni omar. Odprla je druga vrata in prišla v popolnoma opremljeno sobo. Omare, postelja, zrcala — vse je stalo tu, kakor da nekdo še vedno prebiva v tem prostoru. Na toaletni mizici so ležale krtače, glavniki in stekleničice z dišečo vodo. Postelja je bila skrbno postлана. In povsod so stale vaze s svežimi rožami. Preko stola ob mizi je bila vržena domača obleka, na tleh so ležale krasne copatke. Za kratek, strašen trenutek se je Ireni zdelo, da gleda v preteklost in vidi to sobo takšno, kakršna je bila tik pred Rebekino smrtjo. Zdajle bo Rebeka vstopila, sedla bo pred dragoceno ogledalo in si začela krtičiti lasje.

Tiktakanje ure, ki ga je zaslišala s stene, jo je predramilo k zavesti. Ura na steni je kazala štiri in pol — prav toliko kakor ura, ki jo je imela na roki. Stopila je naprej. Ne, nihče ne prebiva več v tej sobi. Okna so bila trdno zaprta in zavese spuščene. Rebeka se ne more več vrniti. Nikdar se ne bo vrnila sem v to sobo. Mrtva je. Celo leto že je mrtva.

Zaslišala je, kako v bližini še šumi morje. Stopila je k oknu in za spoznanje odprla polknice. Zdaj šele je začutila nedopovedljivo slabost v nogah. Srce si je razbijalo v prsih. Topo je zrla okoli sebe. Da, bila je to prekrasna soba, najlepša soba v vsej hiši.

Segla je po domači obleki na stolu. Dvignila je s tal copate. Stopila je k postelji in se dotikala rjuh, blazin, nočne srajce, napravljene iz neke posebno nežne in fine tkanine. Potem je šla v predsobo in odprla omaro. Bila je polna prekrasnih oblek. Zaprla jo je in se vrnila v sobo. Tedaj je iz predsobe zaslišala korake. Naglo se je ozrla in pred njo je stala gospa Opravilova. Zdelo se ji je, da do smrti ne bo mogla pozabiti izraza na njenem obrazu.

»Se je kaj zgodilo, gospa?« je vprašala Opravilova in oči so ji zmagoslavno sijale. Ire-

na se je skušala nasmehniti, izpregovoriti — a je le nemo, negibno zrla v obraz gospe Opravilove.

»Vam ni dobro, gospa?« je vprašala Opravilova tiše in stopila bliže. Irena se ji je prestrašena umaknila.

»Ne, dobro mi je,« je odvrnila, ko se je za silo zbrala. »Nisem mislila, da boste prišli semkaj. Prejle, ko sem šla čez travnik, sem opazila, da je eno okno malce odprto. Prišla sem ga zapret.«

»Jaz ga bom zaprla.«

Tiho kakor mačka je skočila Opravilova k oknu in ga zaprla. Potem se je vrnila k Ireni in njen obraz in njene besede so bile nenavadno sladke, skoraj priliznjene:

»Ste si hoteli ogledati te prostore, gospa? Čemu mi nikdar niste rekli, naj vam jih pokazem? Prav rada bi vam bila ustregla!«

Irena je hotela zbežati iz sobe, daleč proč od te strašne ženske, a noge so ji bile težke, da se ni mogla premakniti. Opravilova pa je nadaljevala:

»Dovolite mi, da vam zdaj, ko ste že tu, razkažem vse! Saj dobro vem, kako dolgo že hrepenite po trenutku, ko bi si lahko ogledali vse, kar je tu v teh prostorih? Mar ne? Kaj ni to najlepša soba, kar ste jih kdaj videli?«

Prijela jo je za roko in jo vedla k postelji:

»Tole je njena postelja. Ali ni prekrasna? Zmerom jo pokrivam s tem zlatim pregrinjalom, ki ga je imela tako rada. To pa je njena spalna srajca. Imela jo je na sebi, preden je umrla. Se je želite še enkrat dotakniti? Vsak večer jo dajem na posteljo in vsak večer ji pripravim domačo obleko in copate, kakor sem delala to vse do njene smrti. Vse sem sama opravljala zanjo.«

Povedla jo je k omaram in jih na stežaj odprla:

»Tule so njeni plašči. Pogledjte ta kožuh iz sobolovine! Tega ji je podaril gospod Paštrovič kot velikonočno darilo. In tale omara je polna večernih oblek. Mislím, da jo je gospod Paštrovič najrajši videl v tej srebrnosivi obleki. Ko se je utopila, je imela na sebi le hlačke in srajco, valovi so strgali vso drugo obleko z nje.«

Kakor s kleščami je stiskala Irenino roko, sklonila se je čisto k njej in šepetala:

»Vedite, da so jo skale razbile na kose. Roke je imela odrgane, obličje vse razbito. Ko so jo našli, jo je šel gospod Paštrovič sam gledat. Bil je takrat zelo slab, a na vsak način je hotel sam tja. Nihče ga ni mogel obdržati doma.«

Utihnula je, a pogleda ni spustila s preplašene Irene.

»Do smrti si bom očitala,« je nadaljevala, »da sem bila jaz kriva te nesreče. Če bi bila ostala tistega popoldneva doma, ne bi bilo prišlo do tega. A šla sem z doma, ker je bila gospa Paštrovičeva v mestu in se je namerala vrniti pozno ponoči. Ko sem ob pol deseti uri prišla domov, so mi rekli, da se je vrnila že ob sedmi, povečerjala in šla. Seveda v zaliv! Takoj sem zaslutila zlo, ker je pihal močan južni veter. Če bi bila prišla prej domov, je ne bi bila pustila k morju. Ubogala bi me bila, vedno me je ubogala... Gospod Paštrovič je večerjal pri tajniku in se je, mislim, vrnil kmalu po enajsti. Malo pred polnočjo se je veter izprevrgel v pravcat vihar, nje pa še vedno ni bilo nazaj! Šla sem do sobe gospoda Paštroviča in potrkala. Rekla sem mu, da sem v skrbeh zaradi gospe. Čez trenutek je odprl vrata; bil je že v domači obleki in rekel mi je, naj grem spat, da je gospa gotovo ostala čez noč v kolibi. Bil je utrujen, želela sem mu lahko noč in se vrnila v svojo sobo. A nisem mogla zaspiti. Neprestano sem mislila nanjo.«

Spet je za trenutek umolknila. Irena je želela, da bi prenehala pripovedovati naprej, ničesar več ni hotela slišati! Opravilova pa je že nadaljevala:

»Do pol šeste sem sedela v postelji. Potem nisem mogla več vzdržati. Šla sem v zaliv, in ko sem prišla tja, ni bilo njenega čolna nikjer več.«

Obrnila se je in zaprla omaro. Popravila je sliko na zidu.

(Dalje)

Zgodovinska postelja

Gospod Charpentier, nekdanj soliden obrtnik malomeščanskega kova, si je med vojno nabral premoženje. Vse bolj je potlej čutil potrebo, da prilagodi svoje življenje spremenjenim razmeram. Moral je pokazati, da je bogastvo, ko je srečalo njega, naletelo na vrednega moža. Kupil je gradič. Nabavil si je poleg tega knjižnico, in dasi ni nič čital, mu je le bilo na moč vseč, če je bila njegova kultiviranost deležna pohvale. Navzlic velikim stroškom mu je ostalo nekaj odvisnega denarja. Ugibal je, kako bi se dal ta ostanek kulturno porabiti. Prijatelji so mu svetovali, naj si omisli kake starinske predmete. Starine so redke, in čim redkejšje so, tem bolj se približuje njih lastnik visoki kulturi.

Ta misel se je zdel Charpentieru kaj dobra. Ker je hotel postaviti celega moža, je vljudno odklonil pomoč, ki so mu jo ponudili prijatelji. Ponosen na svojo izvirnost se je šel rajši sam sukati okoli starinarjev. Le prekmalu je spoznal, kako težavna je izbira.

Tedaj so se ga usmili nebesa. Nekega dne se je pri njem oglašil starinar Olivetti: »Gospod, ker vem za vašo toplo ljubezen do starin...«

»Kako to, da vam je znana?« ga je prekinil Charpentier.

»Karkoli je v zvezi z mojo stroko, goženem prej ali slej. Imam nos. A sveto mi je načelo, da grem nadlegovat samo tiste, ki vem, da jim bije srce za reči plemenite veljave.«

S takim govorjenjem si je pridobil zaupanje, da ga je bil Charpentier voljan dalje poslušati. »Specializiram se na stare predmete iz 17. in 18. stoletja. Ako vas zanima bolj zadno stoletje, bi vas prosil, da se potrudite z menoj, pokazati vam mislim nekaj uprav edinstvenega: gre za posteljo, ki je spala v njej kraljica Marija Antoinetta.«

To se je zdelo gospodu Charpentierju vredno največje pozornosti. Šel je z Olivettijem in si posteljo ogledal. »V teje da je spala francoska kraljica, pravite?« si je upal biti malce negotov.

»Zgodovinsko dejstvo! Samo po sebi se razume, da vam za to jamčim s pismeno izjavo. Obenem se obvežen, da vzamem posteljo nazaj, kakor hitro se izkaže, da je reč drugačna. Celó nagrado izplačam v tem primeru.«

S tem je bil Charpentier zadovoljen in postelja je poromala še isti dan na njegov dom. Novi lastnik si ni mogel kaj, da bi se ne bil že prvo noč vlegel vanjo. Zares, to ni bilo kar si bodi! Ležati v postelji, ki je nekoč v njej spala žena Ludvika XVI! Občutki zadoščenja in blaženosti so bili toliko bolj upravičeni, ker je v skrbno zaklenjenem predalu pisalne mize počivala Olivettijevo izjava: »Postelja, prodana dne 21. junija l. 1920. gospodu Charpentierju, ima nasledne značilnosti (sledí opis). Na podlagi lastnih ugotovitev, potrjenih še z izsledki učenih sotrudnikov, izjavljam, da je v tej postelji spala nekdanja avstrijska nadvojvodinja in kasnejša francoska kraljica Marija Antoineta. Spala je do 5. oktobra l. 1789. v versailleskem gradu, a od 6. oktobra l. 1789. do 10. avgusta s. 1792. v Tuilerijah v Parizu. Dokaze hranim v svojem arhivu. Kdor jih ovrže, mu izplačam 500 frankov. Za nepristno spoznano posteljo vzamem nazaj. Antonio Olivetti.«

Kadar je v naslednih mesecih razkazoval Charpentier svojim gostom imenitno posteljo, je vse stalo polno občudovanja okrog nje. Če je pa srečni lastnik ob koncu še poudaril, da služi zgodovinska svetinja zdaj njemu za počivališče, je marsikomu zastal dih in človeku je za trenutek bilo, kakor da je sploh nehal bivati na zemlji.

Nekoč se je pa pripetila malenkost, ki se ni skladala s programom. Sredi Charpentierjevega predavanja se je eden izmed navzočih začuden oglašil:

»Antoanetina postelja? Nemogoče!«

»Zakaj pa nemogoče, gospod Delacou?« ga je zavrnil Charpentier napol vznevoljen.

»Saj Antoanetino posteljo posedujem jaz! Le da je drugačna od te.«

V svesti si, da je dobri Delacou pomilovanja vredna žrtev lastne domišljije, je šel Char-

pentier po Olivettijevo izjavo, in jo pokazal gostom.

»Glejte no!« je vzkliknil Delacou. »Prav tako potrdilo imam tudi jaz!« Pogledal je podpis, tedaj pa ga je pognalo za korak nazaj. »Olivetti?« je dahnil v strmem začudenju. »Saj moje potrdilo je od istega Olivettija!«

»Če ni to od sile!« se je razvnel Charpentier. »Presneti Olivetti! Terjal ga bom za odškodnino. Še danes mu naročim, naj pride po posteljo.«

»Prav bo tako!« so pritrjevali ostali.

»Le vrnite mu jo!« je z njimi potegnil Delacou. »Samo škoda, da boste potem brez postelje. Čujte, gospod Charpentier, iz posebnega spoštovanja do vas sem pripravljen, da vam storim uslugo. Če vam je hudo za posteljo kraljice Antoanete, vam jo naposled lahko prodam.«

»Mar se ve, katera je prava?« je nekdo podvomil. Delacou ga je ošinil s strupenim pogledom, toda bilo je prekasno. Charpentier je razumel opazko: »Kdo ve, ali je sploh kaj pristno, kar pride od tega Olivettija. Pojdiva oba k njemu, naj nama pove, kaj je prav za prav mislil.«

»Bil bi čudež, če bi ga še našla,« je zmajevala z glavo Charpentierjeva žena.

Šla sta in Olivettija brez iskanja iztaknila. Bival je še tam. Če bi bil slepar, kam bi jo bil že popihal, mar ne?

»Prodali ste mi Antoanetino posteljo,« začne Charpentier. »Glejte, privedel sem vam gospoda, ki je dobil od vas čisto isto reč. Kaj bo zdaj res?«

»Pustimo besedo zgodovini,« reče Olivetti hladnokrvno. »Če je zgodovina učiteljica narodov, se ji mora toliko bolj ukloniti posamezno človeško bitje. Kaj bi bilo naše življenje brez zgodovine? Boli me, gospoda, da so se vama mogli poroditi dvomi. Če bi bili to reč dobili od koga drugega, ne bi nič rekel, kajti vse je mogoče, toda Olivettiju smete zaupati. Mar vama nisem potrdil črno na belem? Kje imata, prosim, mojo izjavo?«

Dala sta mu vsak svojo. Z važnim obrazom je stopil Olivetti k velikanski knjigi, v kateri so bili zapiski, in začel listati. Precej kmalu je našel, kar je hotel: »Evo vam, gospoda! Številka 3336! Postelja taka in taka. Prodana gospodu Charpentierju. V njej je spala Marija Antoineta v Strassburgu dne 7. maja l. 1770., ko je potovala na poroko z Dunaja v Pariz. In vi, gospod Delacou... Trenutek, da pogledam. Aha, tu je! Številka 3359! Postelja taka in taka. V njej je spala Marija Antoineta dne 13. maja l. 1770. v mestu Compiègneu na istem potovanju.«

»Če dovolite,« je pripomnil Charpentier, »v vaši izjavi se čita, da gre za posteljo iz Versailles in iz Tuilerij.«

»Razume se, Antoaneta je tudi tam spala. A te postelje nisem nikdar imel, zato je tudi nisem prodal.«

»Kaj ste torej zapisali v izjavo?«

»Zapisal sem, da je spala Marija Antoineta pred oktobrom l. 1789. v Versailles, potem pa v Parizu. To je zgodovinska resnica. Kdor jo ovrže, dobi 500 frankov.«

Gospodu Charpentierju so se razširile oči. Tudi Delacou je bil poparjen. Vendar je zbral misli, da je omenil:

»Kako naj zdaj verjamem, da je Marija Antoineta takrat, ko vi hočete, ležala v postelji, ki ste jo meni prodali?«

»Jaz tudi nič ne verujem, da je ležala v moji,« je potegnil z njim Charpentier.

»To smeta gospoda mirne luše verjeti,« je brez zadrege odvrnil Olivetti. »Zadeva je dognana po zamotanih preiskavah, ki so jih vršili moji strokovni sotrudniki. Izsledki, ki jih hrani moj arhiv, so gospodoma vsak čas na vpogled.«

»Prosim!« je dejal Charpentier.

Olivetti je šel v sobo, ki je bila zraven. Kmalu se je vrnil z velikanskim svežnjem papirjev: »Evo! Če to proučite do kraja, vam bo vse jasno.« Potegnil je iz kupa listino in jo razgrnil pred Charpentierjem: »Čitajte!«

Charpentier je bulil v papir, a starinska pisava mu je bila zagonetka. Zato mu je pomolil Olivetti pod nos drug list, potem tretjega in še četrtega, vse z enakim uspehom.

»Nič ne razumem,« je vzdihnil Charpentier.

»Prava reč,« je menil Olivetti. »Pošljem vam na dom strokovnjaka. Ta vas bo podkoval v politični in kulturni zgodovini Evrope 18. stoletja. Trajalo bo nekako tri tedne. Potem bodo sledile discipline kakor paleografija, sigilistika, diplomatika, pa drugo. Čez nekaj mesecev boste tako daleč, da se nekaterih teh listin ne boste več bali. Ker ste vi, mislim zaračunati učnino, ki se vam ne bo zdela pretirana...«

»Ne, ne, hvala, ne bo treba...« se ga je otepal Charpentier.

»Če so pa vaši dvomi toliki,« je nadaljeval Olivetti z istim ravnodušjem, »da se sploh ne dajo pregnati, no pa bodi v božjem imenu, posteljo vam vzamem nazaj. Ponujam vam zato kompletno spalnico slovite markize de Pompadourjeve. Ker se pozna, bi bilo dovolj, če mi doplačate le tisoč frankov...«

»Vljudna zahvala, gospod Olivetti!«

Kakor bi ju veter nesel, sta jo Charpentier in Delacou odkurila iz starinarjeve sobe.

Iz francoščine A. Z.

VSE JE MOGOČE

Izak v Tarnovu na Poljskem je pritrnil nad trgovino napis: »Tu se prodaja vse mogoče in nemogoče.«

Nekoč pride v trgovino navihani kupec in reče za šalo: »Prosim, gospod Izak, ki imate vse mogoče in nemogoče, pokažite mi žensko, ki ima usta nad nosom.«

Izak se ne da zmeti in reče: »Prosim, gospod, takoj!« Nato pokliče svojo ženo: »Rebeka, pojdi sem in se postavi na glavo!«

TEŽKOČE

A: »Zakaj se ne omožiš?«

B: »Ker so moji pogoji, kar se žensk tiče, prehudi.«

A: »Kakšni pa so ti pogoji?«

B: »Moja žena mora biti lepa, bogata in neumna. Če ni bogata in lepa, je jaz ne vzamem, če pa ni neumna, ona mene ne mara.«

POVEČAN OBRAT

Potnik (beraču): »Kaj vi kar v dva klobuka pobirate milodare?«

Berač: »No, seveda, ker sem povečal obrat...«

ON NI TEGA TRDIL

Učitelj: »Kako mi moreš dokazati, Jakec, da je zemlja okrogla?«

Jakec: »Gospod učitelj, saj... saj... nisem tega nikdar trdil.«

MED PRIJATELJICAMI

Gospa Brencljeva: »Poznate novi zavod za negovanje lepote?«

Gospa Sršenova: »Da, tudi jaz sem zahajala tja pol leta.«

Gospa Brencljeva: »No, že vidim, da se ne izplača.«

Za ugankarje

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8
9				10			
11			12				
13			14				15
		16			17		
		18					
19	20				21	22	
	23		24	25	26		
27			28				29
30	31	32			33	34	35
36					37		
			38		39		
	40					41	42
	43						44

Vodoravno: 1. Najimnitnejša božja pot mohamedancev. 5. Moč z drugo besedo. 9. Prvi oče. 10. Lovec, ki ima srečo, ga prinese domov, a tudi zmagovita vojska ga je deležna. 11. Maškarada z drugo besedo + pikajoče žuželke (množina; tri črke). 13. Veznik. 14. Brez nje je tema. 15. Črka z abecednim imenovanjem. 16. Slaboten, bolehen človek je tak. 18. Kmetijsko orodje, ki ga potrebuješ pri plugu. 19. Vodna žival. 21. V sobah so, povsod so. 23. V sanjoti živeč možak. 28. Žensko krstno ime. 30. Starega Grka Dedala sin, ki je po pripovedki padel v morje med begom po zraku z voščeniimi krili. 33. Del voza, a tudi neki srbohrvatski narodni ples se tako imenuje. 36. Majhna odprtina v hiši. 37. Beseda za oznako razlikovanja med moškimi in ženskami. 38. Veznik. 39. Ploskovna mera. 40. Če ga kdo nima v glavi, je slabo z njim. 41. Vzduh. 43. Kraljevska igra. 44. Osební zaimek (množina).

Navpično: 1. Mesto na Spodnjem Štajerskem. 2. Števník. 3. Velika lesena posoda. 4. Obesek, ki ga nosiš na telesu kot zaščitno sredstvo proti boleznim, proti čarovnijam in proti podobnemu. 5. Pomanjševalni izraz za novorojeno bitje, ki je pohabljen. 6. Krajša beseda za ilovko. 7. Naprava za sušenje sadja, a tudi spletna vrata lesene ograje se tako imenujejo (množina). 8. Malokrvnost s tujo besedo. 12. Prislov, ki ga dnevno premnogokrat izrečeš. 16. Važno živilo. 17. Pri lesenih ograjah jih je mnogo (ednina). 20. Visoka karta. 22. Okrajšava za lastnoročno. 24. Slovensko moško ime. 25. Predlog. 26. Pristojbina s tujo besedo. 27. Reka na Koroškem. 29. Gozdna živalca, ki jo jeseni zelo love. 31. Oziralni zaimek. 32. Duša z latinsko besedo. 34. Besedi 'umit' podobna beseda. 35. Italijanski spolnik. 40. Nevaren oblečni mrčes. 42. S to besedico poženeš konja.

Čarobni križec

1.	a	a	a				
2.	a	a	a				
3.	a	a	a	d	d	i	
4.	j	j	k	k	l	l	
5.	m	m	n	n	o	o	
6.			r	r	v	v	
7.			v	ž	ž		
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.

Vodoravno in navpično: 1. Tretja množinska oseba glagola, ki pomeni velik preobrat

življenja. 2. Neresnica. 3. Mlada vejica. 4. Slovensko moško ime. 5. Tretja edninska oseba glagola, ki pomeni toliko kakor krepcati ali nove življenjske sile dajati. 6. Vprašalni zaimek. 7. Žensko krstno ime. — Vse te besede dobiš iz navedenih črk in dolge so besede prav tako kakor gorne vrste.

Skrito ime

r g š k v p s k v m v k s m
a r o r e r e r a r i e l a m i

a d a k a h a s a a k a h a

Kjer so pike, postavi prave črke, pa boš dobil ime enega izmed naših starih pisateljev.

Stopnice

k a . . . S prehladom ga dobiš
. k a . . . Velik kos kamna
. . k a . . Del sukniča
. . . k a Ptica, ki se grdo dere

Kolikor je pik, toliko črk moraš dodati, da dobiš označene besede.

Čarobni kvadrat

1.	a	a	a	a	a
2.	a	a	a	a	č
3.	č	e	e	k	a
4.	n	o	p	p	r
5.	r	r	r	v	v
	1.	2.	3.	4.	5.

Navpično in vodoravno: 1. Domača žival. 2. Človek, ki nasilno kaj ukrade. 3. Enako ime dveh krajev (na Spodnjem Štajerskem in na Koroškem). 4. Prebivalec nekega kraja blizu Litije. 5. Prostor za borbe pri starih Rimljanih.

Rešitev ugank. Križanka: vodoravno: 1. Novo mesto, 9. ikra, 10. Maks, 11. kot+za+idol, 12. lok, 15. pač, 17. adut, 19. seme, 20. jama, 21. atek, 22. lak, 23. ter, 24. pir, 26. riž, 28. osa+obroči, 29. sk, 30. ad, 31. tabor+rana; navpično: 1. Nikolaj, 2. oko, 3. vrt, 4. oaza, 5. emir, 6. sad, 7. tko, 8. osliček, 13. odaliska, 14. kumara, 15. petero, 16. Američan, 18. tak, 19. sat, 24. post, 25. Ibar, 27. žida. — Čarobni kvadrat: 1. trata, 2. ropot, 3. Apače, 4. točen, 5. Atena. — Skrito ime: Janko Kersnik. — Dopolnilnica: množitev, leopardi, potvorba, šarlatan, zakrivan, poslikan, Stara vas; Metlika, Nova vas. — Skrit pregovor: novica, beseda, norost, drobiž, Evfrat, onadva, Ezavov, razlog, sestra, dolžnik, nebesa, besnež; pregovor se glasi: Nobeno drevo ne zraste do nebes. — Posetnici: Lastnica premogovnika, tvornica žitne kave.

Domači zdravnik

Hripa je zavratna bolezen

Vsako leto zbolijo zlasti v hladnih in vlažnih letnih časih zelo mnogo ljudi za hripo. Ime hripa je novejšega vira. Prej smo govorili o influenci. Leta 1918. pa je dobila hripa novo ime »španska bolezen«. Niti to ime ni opravičeno, ker je ugotovljeno, da je hripa takrat izšla iz rovov na zapadnem bojišču. Že leta 1916. in 1917. so bili tam opaženi prvi valji hripe, o katerih pa takrat ni bilo nobene vesti zaradi tega, ker so oblastva to bolezen skrivala pred javnostjo. Pač pa so prile prve vesti o tej bolezni iz Španije in se je zato oprijelo bolezni ime »španska«.

Če oboli mnogo ljudi za hripo v enem kraju ali v eni pokrajini, govorimo o epidemnem obolenju, če pa je bolezen zajela tako rekoč ves svet, je to pandemija. Zadna pandemija hripe je bila leta 1918., ko je umrlo okoli 20 milijonov ljudi, torej dvakrat toliko kakor v svetovni vojni. Predzadna pandemija v letih 1889 in 1890. je bila mnogo bolj mila.

Po nemških in švicarskih podatkih imajo epidemije hripe v Evropi po letu 1918. nekake dvoletne odmore. To se pravi, da vsako drugo leto oboli zanj veliko število ljudi. Epidemična hripa je vezana na sezono, pandemična pa ne. Sezona hripe je hladna in vlažna letna doba. To pa ni svojstveno samo pri hripri, temveč jo opažamo tudi pri raznih drugih nalezljivih boleznih, tako pri difteriji in škrlatici.

Povzročitelj hripe še danes ni zanesljivo ugotovljen. Pandemije hripe povzroča bacil, ki ima veliko moč, človek pa malo odpornosti. Povzročitelj hripe lahko v vsakem kraju menja svoje značilnosti, zato ima tudi bolezen več oblik.

Bolezen se širi od človeka na človeka s kašljanjem in kihanjem. Inkubacija (čas od okuženja do nastopa) traja pri hripri en do tri dni.

Težavno je ločiti hripo od prehlada. Značilni znaki hripe so: visoka toplina, splošna oslabelelost, katar v nosu, žrelu, dušniku in bronhijah, močan kašelj, bolečine v glavi, križu in udih. Znano je tudi, da lahko postane hripa zelo nevarna, ker dovede neredko do hudih zapletkov: do vnetja in gnojenja srednje ga ušesa, do vnetja pljuč in porebrnice, do

gnojenja pljuč in gnojenja porebrnice in vnetja in gnojenja v raznih drugih delih telesa.

Hripa je lahko tudi zavratna. Bolezen ne kaže značilnih znakov, zato se bolnik za hripo sploh ne zmeni ter jo preboli brez postelje in zdravljenja. To pa je lahko zanj usodno. Kasneje se razvije bolezen na pljučih, kar se lahko konča s smrtjo.

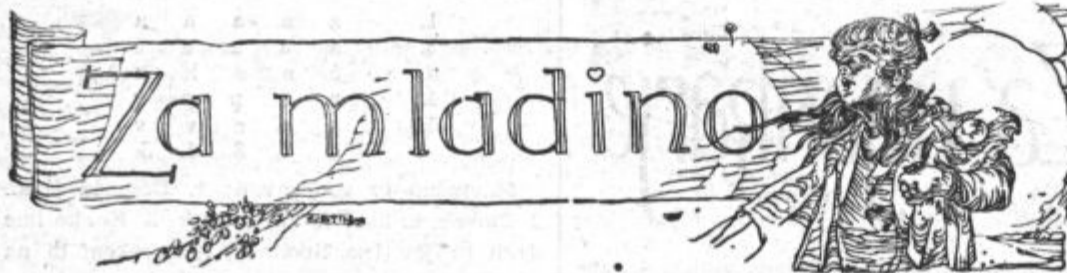
Ze podatki iz leta 1918., ko je divjala pandemija hripe, so pokazali, da so takrat boleli in umrli za boleznijo predvsem mladi in močni ljudje. Znano je, da slabotni in starejši ljudje lažje prebolijo hripo in so proti njej tudi odpornejši. To si razlagajo na ta način, da je telo slabotnega človeka mnogo bolj pripravljeno na boj z raznimi bolezenskimi klicami kakor pa čisto zdravo telo.

Cisto zanesljivega zdravila zoper hripo nimamo. Najboljše zdravilo je postelja. Bolnik mora ostati v postelji tako dolgo, da preneha vročica, ker se zapletki pojavijo mnogo rat šele kasneje, ko se bolniku zdi, da je hripo že prebolel. Soba, kjer leži bolnik, mora biti topla in dobro prezračena. Hrana naj bo lahka z dosti vitaminov (sadje in sadni sokovi). Od zdravil prihaja prvenstveno v poštev kinin. Za vse drugo, zlasti pa, če se pojavijo zapletki, je treba vprašati za nasvet zdravnika. Najvažnejše je pri hripri: takoj v posteljo!

Napačno je mišljenje, da hripa ne more imeti za posledico jetike. Niso redki primeri, da zanemarjena hripa povzroči jetično obolenje.

Hripa torej ni tako preprosta bolezen in ji je treba posvečati mnogo več pozornosti, kakor se ji navadno posveča. Poznamo več vrst hripe: hripa v glavi, črevesno hripo in revmatično hripo. Zlasti huda je glavna hripa z močnim glavobolom in znaki vnetja možganskih oken ali možganskega vnetja. Taka hripa je večkrat združena s stanjem, v katerem lahko bolnik napravi tudi samomor.

Pogosto se dogaja, da bolniki za hripo sploh ne grejo v postelje in hripo navadno stoji prebolijo. Tudi ne posvečajo pažnje okrepitvi po preboleli hripri. Zato pa so tudi posledice večkrat kar nevarne. Takšni ljudje so bledikasti, čemerni, živčni in slabotni. Trpijo zaradi slabega spanja, slabe prebave, slabega želodca, revme, zobobola in podobnega. Razvije se tako zvana kronična hripa, ki je ponekod zelo razširjena.

Nikdar nisem žalil mamice

Dvajset let že krije zemlja mojo mater. Dvajset let me že veže nanjo prizor, ki sem ga gledal kot otrok. Spomin, ki mi prikazuje življenje v vsej trpkosti.

V temačni sobi leži moja mati med zelenjem v vzdušju, ki diši po gorečih s.ečah. Njene oči so zaprte. V temnem kotu sobe stoji pokrov krste s pozlačenimi robovi.

Prizor se mi je vklesal v srce. Kar sem takrat videl, stoji še danes pred mojimi očmi. Spomin ne sega čez ta prizor; to je prvi dogodek, katerega se še lahko spominjam.

Ne vem, kaj se je takrat godilo v moji otroški duši. Mogoče, da mi je ta spomin ostal zaradi čudnih okoliščin, kakršnih ni-

sem bil vajen. Mogoče je, da takrat ni kanila nezavedajočemu se otroku niti ena solza iz oči in da so me tisti trenutek bolj zanimali pozlačeni robovi na krsti, ki so se svetili v mračni sobi.

Večkrat sem pozneje slišal ljudi, ki so trdili, kako so srečni tisti ljudje, ki jim umrjeje matere v njih zgodnji mladosti, ko še ne čutijo bolesti ob izgubi mater. Motijo se, če to trdijo. Če morda ob pogrebu še nisem razumel izgube, ki me je bila doletela, sem kmalu nato preplakal mnogo dni poln otroškega hrepenenja po sladkem objemu matere.

Ko sem obiskoval tretji razred osnovne šole, se je pripetilo, da sta dvema mojima sošolcema umrli materi. Prvemu so jo pokopali v soboto, drugemu v nedeljo. V šolo sta prišla oba spet v ponedeljek.

Učitelj ni vedel vzroka, zakaj sta izostala iz šole, zato ju je vprašal. Prvi se je smejal ko je rekel: »Mater smo pokopali.« Drugi pa si je z rokami pokrtil obraz, glava mu je klonila in bridko je zajokal. Ničesar ni mogel povedati, njegovo srce je bilo polno bridkosti. Vstal sem in povedal, da mu je umrla mati. Tudi moje oči so bile polne solz. Čutil je, kar sem jaz čutil že prej, da je z materjo izgubljena sreča mladosti.

Učitelj je za trenutek zapustil sobo. Ko se je vrnil, sem zapazil, da so bile tudi njegove oči solzne. Prvemu sošolcu, ki je smejal se govoril o materini smrti, nismo posvečali nikoli več pozornosti, drugi pa je zrasel na ugledu pri nas vseh in pri učiteljih.

Pozneje enkrat v višjih razredih smo pisali šolsko nalogo o materi. Moja naloga je bila kratka. V njej sem zapisal tudi stavek:

»Mati mi je že dolgo dolgo mrtva in z njo je pokopana sreča moje mladosti.« Nisem imel upanja, da dobim dober red, vendar sem se čutil oproščenega, ker tisti trenutek nisem mogel več napisati. Bil sem presenečen, ko sem dobil nalogo nazaj. Pod njo je bilo z rdečilom zapisan najboljši red.

Mati je vsakomur najlepši spomin, katerega se najrajši spominja.

Srečni so tisti, ki jim mati še živi, ki čutijo vsak dan njeno bližino, njeno skrb za otroka. Tega se pa večina srečnežev ne zaveda, šele ko njeno zlato srce pokriva zemlja, se vzdramijo in zavedo svoje zmote.

Kar mi najbolj blaži bolelost za materjo, je zavest, da nisem nikdar žalil svoje dobre mamice.

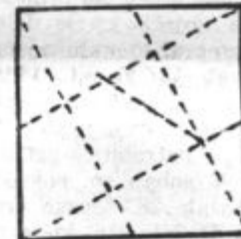
Z. S.

Skrita podoba

V zadni številki postavljena naloga se reši, kakor nam kaže ta slika.

Sestavljenka

Četverkotnik sestaviš, kakor nam kaže slika.

Skrivalnica

Janko in Metka bežita pred čarovnico. Počinite jo!

Po Steubnu

8

V ujetništvu med Indijanci

Mladinska povest o doživljajih dveh belopolnih otrok v indijanski vasi

Tekumze je na drugi strani šotorja delal isto in tako je plašč šotorja v veliki naglici zdrsnil v dve delih k tlom. Tako je torej stalo le še ogrodje. Bila je naloga možkih, da so zložili drogove.

Ko sta oba fantiča zadovoljna stala spodaj, so se kazale prve glave njunih vrstnikov v ljakih ostalih šotorov. Le v soseščini ni bilo videti nikogar. V sosednem šotoru sta spala Volčji sin in Fant z drevesa s svojimi starši. Tekumze je nekaj šepnil Gašperju. Pohitela

sta k sosednemu šotoru, pokukala sta vanj in se glasno zasmejala. Sredi glavnega jambora je visel Fant z drevesa, tiščal se je z vsemi močmi ob drog. Spodaj pa je stal Volčji sin in skušal brata potegniti k tlom, da bi nato sam splezal kvišku. Fant z drevesa je neusmiljeno zmerjal svojega brata, suval je z nogami proti njemu, pri tem je pa vendar čedalje bolj drsel navzdol. Zdajci je starejši bratec skočil mlajšemu na ramena. Fant z drevesa, ki na to ni bil pripravljen, se je zgrbil. Volčji sin je poskočil, kolikor je le mogel po drogu navzgor, splezal je brž dalje in je že izginil s krikom skozi odprtino in v lijak. Bratec se je besno trudil za njim. Ko sta se zgoraj oglevala naokrog, sta videla, da sta posledna in da je Tekumzejev šotor že slečen. Srdito je vpil Fant z drevesa nad bratom. Ta pa ga je sunil, da se je bratec kar prekucnil navzdol. Po čvrsto napetem pokrivalu šotorja je med dvema drogovoma počasi drsel po hrbtu z glavo proti tlom. Volčji sin, ki se tam zgoraj v lijaku tudi ni mogel krepko držati, se je prekucnil za njim, kajti njegov zamah je bil vendar premočan. In tako je Volčji sin drsel po isti poti za bratcem, in sicer po trebuhu. Domala isti čas sta bila oba skupaj na tleh.

Tekumze ju je pozdravil s sijajnim pozdravnim nagovorom. Nista črhnila ne črne ne bele,

zdirjala sta v šotor, splezala sta še enkrat navzgor, in zdaj je šlo vse lepo po vrsti.

Nista minili dve uri, pa je bilo vse taborišče pripravljeno in ves rod na pohodu. Spreddaj je jezdila gruča mladih bojnikov, sledili so v dolgi vrsti žene, dekleta in otroci.

Prtljaga je bila pritrjena na drogove šotorov, ki so bili po dva in dva na desni in levi privezani ob sedla in so debelejši konci drseli po tleh. Za konjem so bili drogovi povezani s krepkimi jermenji. Na prtljagi so ždeli čisto majčkene otroci, tisti, ki še niso znali jahati.

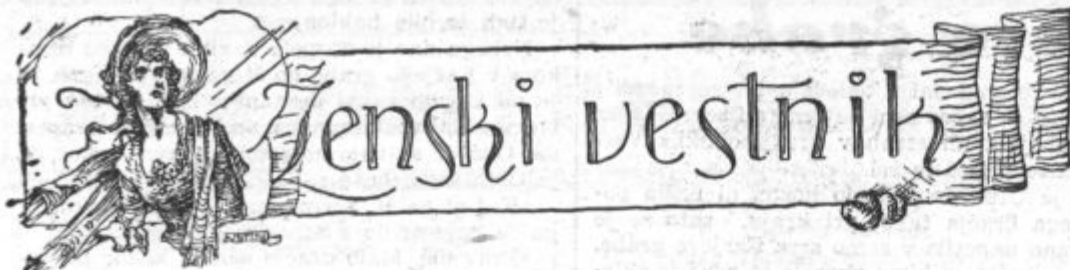
Možje so jezdili na desni in levi strani vsega spreveda. Fantiči so jezdili na svojih konjičih, kjer jih je bila volja, samo ne spreddaj. Vse je bilo veselo razpoloženo, dekleta in žene so si prepevale po svoje. Psi so lajali; Tekumzejev gorski lev je nekoliko prihuljeno stopal ob fantičevi materi. Visoka trava je šumela v vetru.

Po daljši ježi so se pojavili prvi jezdeci od juga. Tekumze je pojasnil Gašperju, da so to stražarji nasproti Čirokom. Prežijo daleč od taborišča po vrhovih, odkoder lahko daleč naokrog gledajo po deželi. Podnevi se ne more količkaj večja truma sovražnikov izmakniti njihovim očem. Tisti trenutek, ko zagledajo sovražnika, je vas tudi že obveščena s pomočjo dima. Razen tega imajo stražarji najurnejše konje v vsem rodu, da lahko takoj tudi sami obvestijo vas o nevarnosti. Taki stražarji so na preži seveda le v vojnem času. Ali kaj se hoče, tu v Kentukuju pač večno traja vojna...

Ježdili so vse popoldne. Popoldne so nekoliko počivali, potem so spet nadaljevali pot. Ko se je začelo mračiti, je velel Koptstak ustaviti.

...da se je bratec kar prekucnil navzdol

Pečen krompir je zelo okusna jed

Mnogo gospodinj niti ne ve, da se lahko krompir tudi peče. Po mestih so ljudje, ki še nikoli niso jedli pečenega krompirja, dasi je pečen krompir zelo okusen, mnogo bolj kakor kuhan ali dušen. Ima pa še to veliko vrednost, da ne potrebuješ zanj masti. Zadoštuje malo soli, pa imamo prav okusno jed. Pečen krompir lahko jemo brez vsake prikuhe ali sočivja. Kar sam je tako dober, da si ga zmerom spet zaželiš.

Kako pa je treba peči krompir? Načinov je več in težavno je reči, kateri je boljši. Na kmetih najrajši zakopljejo krompir kar v žerjavico, da je ves pokrit z njo. Seveda ne smeš olupiti krompir, če ga hočemo peči. Drug način je ta, da krompir dobro operemo, razpolovimo in osolimo, potem ga pa naložimo na pločevino ali položimo kar v ponev, ki smo jo rahlo namazali z mastjo, in krompir se nam lepo speče v pečici. Dober je tudi krompir, pečen v krušni pečici, če jo imamo. Nekateri ga pečejo na močno razgretem

kamnu. Tudi v tem primeru ga je treba oprati in razpoloviti. Toda v nobenem primeru pečenega krompirja ne smemo olupiti, ker bi s tem izgubil mnogo na okusu in na vitaminih. Jemo ga kar v oblicah. Nič ne škoduje, če se malo preveč opeče, da postane temnorjav ali celo črn. Važno pri tem je tudi, da nimamo nikakih odpadkov in da gre prav ves krompir v dobro.

Vsaka varčna gospodinja bi morala večkrat postaviti na mizo pečen krompir. V kuhinji pomeni to znaten prihranek na delu in masti, kar je v teh časih posebno važno. Krompir v oblicah ima tudi več beljakovin, mineralnih snovi in vitaminov, ki sicer gredo v izgubo, če jemo olupljeni krompir. Zraven vsega je pečen krompir ali sploh krompir v oblicah okusnejši in prijetnejšega duha. Gospodinja daj za spremembo na mizo pečen krompir in videla boš, kako ti bo družina hvaležna.

Za kuhinjo

Kunčje meso v fižolovem golažu. Četrť kilograma kunčjega mesa zrežeš na koščke in skuhaš pol litra namočenega fižola. Nato prepražiš dve čebuli na masti, dodaš žlico sladke paprike, ki jo zaliješ s tremi žlicami mrzle vode, malo kumne, česna in majarona. Zrezano meso prepražiš, malo potreseš z moko in dušiš vse skupaj 20 minut. Ko je fižol že skoro kuhan, ga s fižolovo vodo vred dodaš kunčjemu mesu in vse dobro premešaš. Po možnosti dodaš še 10 dkg sesekljanega slanina. Nato postaviš kozico v pečico, kjer naj ostane pri miru, dokler ni fižol čisto mehak.

Kunčje meso v zelju. Dobro oprano in zrezano zelje denes v lonec, ga osoliš, dodaš sesekljanega peteršilja, majarona, pol lovorje-

vega lista in malo paradižnika. Potem naložiš v lonec še na koščke zrezano kunčje meso in na koščke zrezan krompir. Doliješ še nekoliko vode. V pokritem loncu pariš eno do dve uri, nato pa podmeteš s svetlim prežganjem.

Krompirjeve palačinke. Kuhani krompir pretlači in daj toliko presejane enotne moke, da napraviš mehko testo. Dodaj eno jajce. Zreži na kose to testo in kose zvaljaj v obliki palačink. Opeči na obeh straneh v masti lepo rumeno, potem pa jih namaži z marmelado ali potresi s parmezanom in zviij.

Keksi brez jajc. V osminko litra mlačnega mleka deni 12 dekagramov sladkorja, malo soli, pet dekagramov sirovega masla in pol dekagrama jelenje soli (dobiš v drogeriji ali lekarni in zdrobiš z lesenim predmetom).

Sam je bil izbral prostor za taborišče. Ze uro nato so spet stali šotori v preriji. Proti jugu jih je zakrival prijazen gozdiček, v ostalem pa je vse taborišče počivalo v tihotni, uglobljeni dolinici.

Prvi dan na poti do novega taborišča je bil namreč jezdil tudi Gašper. Tekumzejev oče mu je resnično posodil ljubkega konjiča. Lenka pa je morala pešati kakor ostala dekleta. Tega ni bila vajena in so jo noge hudo pekle. V Lenki je kar vrelo. Gašper je nekajkrat pojezdil ob njej in jo je dražil. Sledni se je zadržala nad njim, strahovito ga je okregala in zahtevala, da jo pusti v miru. Toda storila je to napačno. Ko je Tekumze opazil njeno jezo, je sočutno prijezdil k njej, da jo vpraša, kaj ji ni všeč. Verjela je njegovim sočutnim izrazom, potožila je, da je utrujena in se hudovala

nad Gašperjem. Tekumze jo je poslušal. Govorila je čedalje vneteje, pri tem pa ni pazila, da jo je Pevajoči glas, kakor se je imenovala sestra Malega lovca, čedalje ščipala pod roko. Lenka se je v jezi tako razgovorila, da kar ni bilo kraja. Zdaj pa zdaj je pogledala navzgor k Tekumzeju, ki jo je s svojega konjiča sočutno poslušal — menila je vsaj, da sočutno — in je na tihem že upala, da jo bo vendar povabil, naj še ona kake pol ure jezdi.

Ko je za trenutek premolknila, je rekel Tekumze smrtno resnega obraza:

»Sestrica Skakajoči jeziček trpi za hudo boleznijo. Tekumze pojezdi zdaj bliskovito k čarovniku, ki ji bo dal zdravilo, da se bo njen jeziček hitro pomiril...«

Po teh besedah se je priklonil in že odbrzel. Lenka je pobledela in zardela, zamrmrala je nekatere besede, samo nekatere besede — in

Zamesi vse to s polovico kilograma presjane enotne moke. Dodaš še malo čisto na drobno zrezane limonove lupine. Dobro zgneto testo razvaljaj za pol mezinca debelo in zreži z modelčki v razne oblike. Deni na pomazano in z moko potreseno pekačo ter peči v vroči pečici le malo časa, da zarumene.

Tudi največje živali se boje potujočih mravelj

Med mnogimi nevarnimi živalmi, živečimi v pragozdovih Afrike, je najnevarnejša potujoča mravlja. Te vrste mravlje ne poznajo mravljišč in zalog ne kupičijo v njih kakor druge, temveč so neprestano na lovu za plenom. Kar ujamejo, takoj tudi požro. Celotni slon beži pred temi nevarnimi mravljami. Enako lev, gorila in velike kače, da o ljudeh sploh ne govorimo. Potujoče mravlje se premikajo v več kilometrov dolgih kolonah skozi pragozdove in kjer nalete na jaso, kamor sije solnce, tako da drevje mravelj ne varuje pripekajočih solnčnih žarkov, si izkopljejo podzemskie hodnike in nadaljujejo po njih svojo pot.

Vsako žival, na katero nalete, srdito napadejo in požro. Če pride domačin v stik s temi krvoločnimi mravljami, jo hitro popiha do najbližje vode, preko katere mu mravlje ne morejo slediti. Celotni pod vodno mejo kleče požrešnih mravelj ne popuste. Mravlje se tako zagrizajo v telo, da ostanejo njihove glavice zagrizene v meso, če se jih človek ali žival otepa.

*

× Črni tigri so manj znani. Birma je poleg Asama edina dežela, kjer žive črni tigri. Te divje živali so še bolj redke od belih slonov. Doslej so znani samo štiri primeri, da so ujeli, odnosno videli črnega tigra, in sicer iz let 1846., 1914., 1928. in 1936. Zanjega so ujeli. To je bila izredna sreča lovcev, saj je vreden črn tiger že celo premoženje.

× Zemlja je stara dve milijardi let. Na podlagi najnovejših raziskavanj, ki še niso končana, lahko trdimo, da je naša zemlja stara dve milijardi let. Prve okamenine so se pojavile na nji pred eno milijardo let prvo življenje pred 1500 milijoni let, prvi človek pa pred stotisoč leti.

teh ne moremo tu ponoviti niti šepetaje. Kaj se hoče, Lenka je bila kmečko dekle, starši je niso razvajali in nje jeziček se je pač sukal in sukal, kakor se mu je hotelo.

In ko je Gašper spet na svojem ponosnem bojnem konjiču pribrel mimo nje, je lahko čul nekaj ostrih zbadljivk. Zdadci se mu je nekoliko zasmihla in ji je ponudil svojega konjička. Tedaj pa se je ponosno zavnala:

»Bedak, ali misliš, da se sploh vsedem na takšno mrho, ki je križanec papagaja in slepiča!«

Kakor da je zrasel iz zemlje, se je pojavil Tekumze poleg Gašperja, spet je napravil resen obraz, majal je zaskrbljeno z glavo in je žalostno rekel:

»Sestrici bo treba izdreti jezik, kajti je zelo hudo bolna...«

Lenka je obema potepinoma prezirljivo obrnila hrbet.

Toda čez pol ure je že vse lepo pozabila. Te dni se je posebno oklenila Pojočega glasu. To je bilo nežno dekletce, svetlečih se, dolgih, temnih las, njen glas pa je zvenel kakor zvonček. Bila je, kakor smo rekli, sestra Malega lovca in se je z bratcem prav dobro razumela. Bratec in sestra sta bila ponosna drug na drugega. Pojoč glas je imela dve prijateljici. Prva se je imenovala Kristal in je bila Kornstalkova hči, druga pa Oblačno nebo iz šotora preprostega bojvnika. S temi tremi dekletci je bila Lenka že takoj prvi dan svojega bivanja v indijanski vasi sklenila trdno prijateljstvo. Takrat je bila še sama in skromna, skoraj boječa. Zato jo je razvedrila zaupljiva tolažljivost indijanskih deklet. Pa niso bile samo te tri ljubke z njo. Tudi ostala dekletca v rodu so ji bile v pomoč, kadar je le bilo

... ves rod na pohodu

Strahovi Farjeve grabe

Farjeva graba, v kateri je postal svojecasno mlad duhovnik žrtev zločina, je v bližini Ptujске gore. Po splošnem mnenju starejših domačinov naj bi bila Farjeva graba nekaj paradižjskih strahov. Bajje je nekoč srečal neki popotnik v tem gozdu mladega študenta brez glave in marsikateri lovec je že pribežal iz gozda ves preplašen. Pa tudi razbojniki so bajje domovali v tem gozdu.

Nedaleč od Farjeve grabe je živela Čukova rodbina, sestojča iz starega Čuka, ki je imel med vinskimi bratci zmerom prvo besedo, iz njegove marljive, toda bolehnice ženiце Lize, in že precej razvite hčerke Urše in še mlajšega sinka Tončka.

Ker pa »dneva ne pove nobena prat'ka«, je nepričakovano umrla ženiца Liza in kmalu potem še mali Tonček, tako da je ostal stari Čuk z že doraslo hčerko Uršo sam pod krovom svoje siromašne in že na pol razpadle bajje.

Stari se je nameraval sicer še enkrat poročiti in je večkrat ugibal, kje bi se našel kakšno primerno nadomestitev, toda mlada Urša je bila temu nasprotna, češ: »Bolje bi bilo, da si izgovorite svoj kot, a meni preskrbite primernega moža.«

Toda kje naj ji najde moža, ko pa je tako prevzetna, da je soseda Gašperju obrnila hrbet, ko se je priporočal staremu Čuku za bodočega zeta.

Nekega dne je poslal stari Čuk hčer Uršo v hosto, češ: »Pojdi v Farjevo grabo po dračje, toda kmalu se vrni!

Urša se je izgovarjala, češ da se boji razbojnikov in strahov, a stari ni odnehal, temveč naglasil, da ne more postati žena, ako se boji hoste, in da razbojniki, če je kateri v gozdu, ni opica, temveč odločen mož. Ne bilo bi nič tako hudega, če bi jo kateri malo vščipnil. Strahovi, ki kolovratijo po svetu, pa da tudi niso zveri, temveč da imajo človeško obliko. Konec temu pogovoru je napravilo krohotanje soseda Gašperja, ki ju je poslušal z napeto pozornostjo. Urša je vzela kratko vrv, jo zvila in naglo stopila v smeri proti Farjevi grabi.

To priložnost je smatral soseda Gašper za primerno, da se »zahvali« prevzetni Urši za odklonitev. Urno je stekel v hišo, oblekel si narobe stari, razdrapani kožuh, a po obrazu se je malo namazal s kolomazom. Pred odho-

treba, Lenka je brž spoznala, da je Pojoči glas isto med dekletki kakor Tekumze med antiči.

No, Lenka je bila sveža, krepko dekle. Kakor Gašper, je tudi morala v gozdni ameriški samoti čvrsto pomagati staršem. Indijanska dekletca so ji zatorej kmalu postala dolgočasna. Bila so ji preveč nežna.

Zaradi tega je takole ob večerih kar požirala besede, ko je prišel Mali lovec v šotor in je pripovedoval, kaj vse je fantovska družba tisti dan uganjala in kako se je igrala. Vprašala je zdaj po tem, zdaj po onem, in Mali lovec je brž spoznal, da je Lenka tako rekoč pravcata strokovnjakinja v fantovskih igrah. Bila je vedno ponosna, kadar je čula, da je Gašper zmagal. Pogostokrat pa je to ali ono kar omalovaževala.

Pojočji glas je imela v šotoru svojih staršev lasten šotorček, tako kakor pač imajo bela dekleta svoje sobice, da se v njih igrajo s punčkami. Toda šotorček Pojočega glasu je bil tako velik, da so ona, njen bratec in Lenka lahko sedeli v njem. Bili so sicer malo bolj na tesnem, toda saj so se znali stisniti. V šotorčku je bilo polno usnjenih punčk, ležišč za punčke, torbic in različnega drobiža. Punčkam, ki jih je Pojoči glas nekaj sama napravila, nekaj pa dobila od matere, je spet napravila nove otroške šotorčke, skratka, to je bila cela vasica punčk in vse to je bila last Pojočega glasu. Ta je bila blažena, ko je Lenka takoj prvi dan šla z njo in je živela v šotoru njenih staršev. Pojoči glas ni imela sestrice in se je zelo razveselila družice pri igranju.

Zvečer, preden so vsi legli k počitku, so trije otroci sedeli v šotorčku. Mali lovec je pripovedoval, deklici sta poslušali. In čim več

dom se je pogledal v ogledalo ter se začudil: »Zdaj pa še skoro sam ne vem, ali sem Gašper ali razbojnik ali strah v vražji obliki.« Vzel je grčavo palico in šel.

Ko je Urša dospela do hoste, ni našla potrebnega dračja takoj pri kraju, zato se je pogumno napotila v samo srcé Farjeve grabe. Breme dračja je hitro naraslo in zdaj je sklenila, vrniti se domov. Toda kje naj najde izhod, ko je po tavanju sem in tja po gozdu čisto izgubila sled poti, po kateri je bila prišla? Urša je začela bridko vzdihovati in se priporočati vsem mogočim nevidnim silam, da jo rešijo iz te strahote.

Ze se je mračilo, a poti iz gozda še ni našla. Sedla je na neki štor in zaplakala. Kaj naj stori, če se ji prav zdaj približa razbojnik s puško ali pa kakšna druga prikazen? Naposled je prišla do prepričanja, da bo najpametneje, če se spoprijazni z usodo in v gozdu prenoči. Drugi dan da bo spočita laže našla izhod iz gozda.

Zdajci pa je zaslišala v bližini korake. Vztrepetala je od strahu in hotela vstati, toda že jo je držala neka močna prikazen v podobi človeka s črnim obrazom. Razbojnik! si je mislila sama pri sebi in s tresočim se glasom izpregovorila: »Jaz sem Čukova Urša. Napravite z menoj, kar hočete, samo življenje mi pustite. Če želite, tam bom tudi služkinja.«

Urša je na ukaz tega strašnega neznanca nehala jokati in mu je obljubila, da postane njegova prijateljica. Razbojnik ni maral dolgo zadrževati mlado Uršo, temveč jo je kmalu povedel iz hoste in ji pokazal pot proti domu, sam pa izginil. Pri poslovitvi je še bil zahteval od deklice, naj mu obljubi pri svoji duši, da bo vsak večer v mraku gotovo prišla v Farjevo grabo, češ da jo sicer ugrabi iz postelje.

Ko je Urša prišla domov, je našla zraven starega Čuka tudi soseda Gašperja, ki jo je začel izpraševati, kje je bila in zakaj je tako objokana. A Urša ni odgovorila, temveč se je urno zavrtela po kuhinji, prinesla staremu Čuku večerjo in legla k počitku.

Od tega časa je hodila mlada Urša vsak dan pred mrakom v Farjevo grabo, iz katere pa se ni vračala objokana, temveč vesela kakor še nikdar poprej. Prav nič se ji ni bilo treba truditi po gozdu, kajti neznanec je vsak dan sam

je pripovedoval, tem bolj je želela Lenka, da bi se udeleževala fantovskih iger.

V ostalem pa je bila vedno bolj slaba na nogah. Tretji dan potovanja je komaj še capljala. Vsak korak jo je zabolal. Pojoči glas ji je pomagal, kolikor je mogla, podpirala jo je pri hoji, tolažila jo je, toda Lenka ni

... jo je s svojega konjička sočutno poslušal

nabral breme dračja svoji izvoljenki, ki mu je tudi že bila naklonjena.

Nekega dne je dospela deklica že pred mrakom v Farjevo grabo do štoru, pri katerem jo je po navedi čakal neznanec. Toda tokrat pri štoru ni bil več neznanec, ampak soseda Gašper, da, Gašper s svojo koštrunjo glavo, kakor ga je Urša zasmehovala.

»Kaj si pa ti, prismojenec, tukaj pozabil?« ga je nagovorila s strogim glasom.

»Prav nič. Malo dračja sem ti kakor po navedi nabral.«

Uršo je streslo. Spomnila se je, da je razbojnik po potezah svojega črnega obraza v resnici podoben Gašperju. Hotela se je vrniti iz gozda, toda močne roke soseda Gašperja, prej razbojnika, so to namero preprečile. Začela se je tresti od straha, jeze in sramote, ko se je spomnila veselih trenutkov, ki jih je imela z razbojnikom. Naposled se mu je izvila iz rok, ga rahlo udarila po obrazu in pobegnila.

Ko se je Gašper vrnil na svoj dom, je na veliko začudenje našel v hiši Uršo, ki se mu je približala z nežnim glasom, proseč ga, naj nikomur ne pove o dogodkih Farjeve grabe. Gašper je prošnji ustregel drage volje, pač pa jo je opozoril na obljubo, katero mu je dala kot roparju, da mu namreč hoče biti, če treba, tudi služkinja.

Urša je držala besedo, kajti prepričala se je v Farjevi grabi, da soseda Gašper ni tako neroden človek, kakor si je to prej predstavljala.

Prišedši domov je takoj naznanila staremu Čuku, da se namerava omožiti z Gašperjem. Starec je bil vesel te novice. Pred pustom je bila poroka. Na svatbi sta bila novoročenca prav židane volje. Stari Čuk je povabil nanjo tudi svoje vinske bratce in veselo med njimi prepeval svojo: »Čuk sedi na veji...«

Pepi Božičko

SE DRUGAČNE DEKOLTEJE JE VIDEL.

Kot veljak svojega okrožja povabi gospod Svetlin na domačo prireditev tudi gospoda kanonika. Gospa Svetlinka se opravičuje gospodu kanoniku glede dekoltejev nekaterih povabljenih dam.

»Nikar, nikar, milostljiva gospa.« odvrne na njeno opravičilo gospod kanonik. »Bil sem dolga leta misijonar med črnci in tam sem se navadil gledati še vse drugačne dekolteje.«

in ni mogla dalje. In prav ta dan se Gašper kar cele ure ni dal videti. Zdaj je že vsa obupana. Tedajci je vendarle ugledala nekega Indijanca, ki je na vrvi vodil konjiča brez jezdeca. Prijezdil je k Lenki in ji velel, naj kar zasede konjiča. Hvaležno je Lenka pogledala bojevnik. To je bil rešitelj njenega življenja, po imenu Pasoči se konj. Tisti jezdec, ki jo je bil takrat ob reki zbudil iz spanja.

Zdajci je bila kakor prerrojena. Ponosno je sedela na konjskem hrbišču. Namesto sedla je imel sicer konjiček le volčje krzno, pripasano ob trebuh z jermenom, toda Lenka je pač že dovoljkrat tičala na golem hrbtu rjave Liske. Konja je bila vajena kakor le česa. Ničesar se ni bala.

Pasoči se konj se je smehljaj, ko je videl njen zadovoljni obraz. Sodil je pač, da bo moral konjiča voditi na povodcu, zdaj pa je bil močno vesel, da tega ni bilo treba. Kriknil je Lenki, naj mu konjiča zvečer vrne in naj zjutraj spet prile ponj. Lenka se mu je ljubeznivo zahvalila in Indijanec jo je pozorno poslušal kakor učitelj, ki želi vedeti, kako mu učenec razloži nalogo. Ko je končala, je zadovoljno prikimal in je odjezdil.

Lenka je zdaj začela iskati fantiče. Ni pojezdila daleč, ko je ugledala vseh sedem jaščih v široki črti pred vso karavano. Približala se jim je odzad. Tekumze je jezdil čisto na levi. Dotaknila se ga je lahno na ramenu. Obrnil se je, meneč, da mu hoče kdo izmed tovarišev kaj povedati. Tedaj pa ga je Lenka nadrla:

Na, zdaj mi izderi jezik, če moreš. Bee...!»

Iztegnila je jezik, kolikor je le mogla. Obnemem je podžgala svojega konjiča. (Dalje)

Hitro nekaj italijanščine

Štiriintrideseta vaja Nadaljevanje prve spregatve

Kondicional

Amerèi — ljubil bi
ameresti — ljubil bi
amerèbbe — ljubil bi
ameremmo — ljubili bi
amereste — ljubili bi
amerèbbero — ljubili bi.

Konjunktiv zdajšnjega časa

Ch'io ami — da bi jaz ljubil
che tu ami — da bi ti ljubil
ch'egli ami — da bi on ljubil
che noi amiamo — da bi mi ljubili
che voi amiate — da bi vi ljubili
ch'essi amino — da bi oni ljubili.

Konjunktiv preteklega časa

Se io amassi — če bi bil jaz ljubil
se tu amassi — če bi bil ti ljubil
s'egli amasse — če bi bil on ljubil
se noi amassimo — če bi bili mi ljubili
se voi amaste — če bi bili vi ljubili
se essi amassero — če bi bili oni ljubili.

Deležnik

Za zdajšnji čas: amante — ljubeč
za pretekli čas: amato — ljubljen.

Gerundij

Za zdajšnji čas: amando — ljubeč (nado-
mešča odvisni stavek, kar bomo pokazali na
primerih);

za pretekli čas: avèndo amato.

Stavki za vajo

Mio padre desidera ch'io impari il tedesco ed il francese; egli desiderèbbe che io imparassi anche l'italiano. Noi abbiamo una zia in America e speriamo che ritorni presto in patria. Tornando a casa comprerai del pane. Quando arriverete a Roma? Arriverò stasera alle ventidue. Pranziamo a mezzodi come i contadini. In Italia nelle città si fa colazione alle undici, si pranza alle sei di sera e si cena qualche volta dopo il teatro. Fate fare un po' di fuoco nella nostra stanza. — Prevod: Moj oče želi, da bi se jaz učil nemščine in francoščine; on bi želel, da bi se jaz učil tudi italijanščine. Mi imamo teto v Ameriki in upamo, da se kmalu vrne v domovino. Ko se boš vračal domov, boš kupil kruha. Kdaj boste prispeli v Rim? Prispel bom nočoj ob dvaindvajsetih. Kosimo opoldne kakor kmetje. V Italiji v mestih se zajtrkuje (dobesedno: se dela zajtrk) ob 11., se kosi ob 6. zvečer in se večerja včasih po gledališču. Napravite (dobesedno: storite storiti) malo ognja v naši sobi. — Razlaga besed: desiderare = žele-
ti; la zia = teta; sperare = upati; ritornare = vrniti se; presto = hitro, kmalu; la patria = domovina; arrivare = prispeti; pranzare (izgovori: pranzare) = kósiti; il mezzodi = poldne, a mezzodi = opoldne); il contadino = kmet; come = kakor; fare colazione = zajtrkovati; cenare = večerjati; dopo = po; un po' (skrajšano: un pòco) = malo; il fuoco = ogenj; la stanza = soba. — Pripomnja. Kakor nam prvi stavek kaže, je v odvisnem stavku konjunktiv zdajšnjega časa (ch'io impari), medtem ko v slovenščini konjunktiv ni potreben. Italijanščina rabi konjunktiv v odvisnih stavkih, kakor smo o tem že pisali, med drugim v primerih, ko glavni stavek izraža željo, dvom ali sploh negotovost.

Kakšne vrste ognjenikov imamo

Iz snovi, ki jo izbljujejo ognjeniki, sklepajo učenjaki na starost zemlje

Zdaj pa zdaj beremo, da se je ta ali oni ognjenik, ki je bil v prejšnjih časih zelo delaven, potem pa je dalje časa miroval, prebudil k novemu življenju.

Znanstveniki, ki raziskujejo ognjenike in pojave, ki so v zvezi z njimi, med njimi sta danes najbolj znana Italijan Mercalli in Francoz Lacroix, razlikujejo tri vrste ognjenikov in ognjeniških izbljuvov. To razlikovanje ni brez pomena za prebivalstvo, ki je naseljeno v območju ognjenikov. Prvo skupino sestavlja havajski tip ognjenikov: žrela teh ognjenikov segajo neposredno do razbeljenih podzemskih plasti, prav do jezera lave. Kadar postane notranji pritisk prehud, se dvigne lava po žrelu ognjenika navzgor in se nato razlije po grebenih. Za človeške naselbine in obdelano zemljo je takšen ognjeniški izbljuv usoden, toda ni življenjsko nevaren, kajti lava je gosta gmota, ki se pomika naprej s polževo hitrostjo. V eni uri se priplazi komaj 10 do 12 m daleč.

Drugi tip ognjenikov, ki nosi naziv po znamenju ognjeniku Stromboliju na Liparskih otokih, je že mnogo nevarnejši. Žrelo teh ognjenikov pokriva krhka skorja in kadar postane pritisk iz notranjosti zemlje prehud, se ta skorja razleti in nastane pravo razpočenje. Lava bljuva visoko v zrak in pada nazaj na zemljo v obliki drobnega pepelnatega dežja.

Najnevarnejša pa je tretja skupina ognjenikov, tako imenovana vezuvska skupina. Debel zamašek iz ohlajene in strjene lave zapira nekje v globini ognjenikovo žrelo in se ustavlja pritisku žareče lave. Če se v notranjosti pritisk poveča, narase tudi protipritisk zamaška. Ti dve sili se borita toliko časa, dokler zamašek med silnim razpočenjem ne zleti v zrak, čemur sledi velika nesreča, ki je

nekoč v kratkih trenutkih uničila Pompeje, Stabije in Herkulanej in pozneje še na stotine drugih cvetočih mest v raznih delih sveta.

Te vezuvske ognjeniške izbljuve spremlja tudi strahoten pojav gorečih oblakov. Visoko v zrak pognana lava nosi s seboj milijarde drobnih, razbeljenih kremenastih kamenčkov, ki se dvignejo do višine 2000 metrov in padejo potem na zemljo. Iz teh oblakov streljajo bliski in njihov strašni ogenj uniči vse, kar najde na potu. Najplodnejši zemlji vzame za stoletja rodovitnost. Ti goreči oblaki temeljito opravijo svoje uničevalno delo. Ob takih nesrečah so že našli mrliče, pri katerih je bila sežgana le polovica telesa, ker se jih je goreči oblak na svoji poti le dotaknil.

Kakor so ognjeniški izbljuvi in goreči oblaki po eni strani usodni za človeško kulturo, tako so po drugi strani vendarle za znanost neprecenljivega pomena. Raziskovalci zemlske skorje so mogli s pomočjo raziskovanj lave priti mnogo bliže vprašanju, katerega rešitev zanima vse človeštvo, namreč vprašanju koliko je stara zemlja.

Lava, ki prispe na zemsko površje iz silnih globin zemlje, ima namreč številne sledi kovinskih snovi in med temi tudi sledi treh elementov, ki so v tem pogledu zelo zgovorni: to so radij, uran in torij. Radij, ki je najčudovitejša in tudi najdražja kovina, ima kakor je ugotovil znani učenjak Curie, lastnost, da se sama od sebe spreminja in preobrazuje. Podobno kakor železo, ki se pod vplivom zraka in vlage spreminja v rjo, se spreminja tudi radij, le s to razliko, da se radij spreminja sam iz sebe, brez vplivov od zunaj, in to zaradi radioaktivnih žarkov, ki izhajajo iz njega samega. Postopek te preobrazbe teče s sil-

no natančnostjo in enakomernostjo: radij se preobrazi najprej v radon, potem v plin helij in naposled v čisto navaden svinec. Na tej podlagi se da sklepati na starost zemlje. Ome-
njeni trije elementi so nekaka ura, ki kaže zemlji čas, to se pravi njeno starost, ki seveda šteje milijone in milijone let.

ZANIMIVOSTI

× **Strah pred bombo jo je ozdravil.** Na sveti večer 1. 1916. se je 21letno norveško dekle Agnes Djursen, hči zelo bogatih staršev iz Bergena, vrnila z dolgega izleta, ki ga je naredila na smučeh. Doma je začutila nenadno hude bolečine v glavi, istočasno pa so jo zapustile telesne moči. Mati je skušala hitro pomagati, pa je bilo vse njeno prizadevanje zaman. Agnes je morala leči v posteljo. Hišni zdravnik je ugotovil, da je dekle dobilo hudo mrzlico. Ker jo je zadela tudi možganska kap, je mladenka nekaj tednov živelja med življenjem in smrtjo. Po dolgih mesecih boleznij je sicer nekoliko okrevala, toda ozdravitev je bila le delna, kajti zaradi mrtvouda v nogah je bila mladenka prikovana za celih 25 let na posteljo. Le od časa do časa so jo popeljali s posebnim vozičkom malo na zrak, da se je nekoliko razvedrila. Ko pa so se lani začeli prvi letalski napadi, je mladenko, ki so ji starši medtem že umrli in ji zapustili veliko premoženje, napadla huda živčnost, to pa zaradi domišljije, da jo je zadela bomba, preden so ji njeni domači utegnili odnesti na varno. Ta domišljija je toliko učinkovala nanjo, da je čisto ozdravela.

× **Vdova izgubila tožbo za dediščino.** Nedavno je umrl v Amiensu neki tvorničar. Ko so odprli njegovo oporoko, so izvedeli, da je zapustil svojemu rojstnemu mestu zbirko rokopisov, slik, knjig in napisov, ki jih je cenil sam na 100.000 frankov. Svojci pa naj bi podedovali vse njegovo ostalo premoženje v vrednosti 200.000 frankov. Lahko si pa mislimo splošno presenečenje svojcev, ko so izvedeli, da je bila od strokovnjakov cenjena pokojnikova rojstnemu mestu zapuščena zbirka na 20 milijonov frankov. Tvorničarjeva vdova je začela takoj izpodbijati možovo oporoko. Zahtevala je, naj se razveljavi, češ da se je nje npokojni mož zmotil v cenitvi zbirke in da je hotel zapustiti mestu Amiensu samo tretjino svojega premoženja. Pri delitvi zapuščine bi se morali po njenem mnenju držati razmerja 1:2. Toda sodišče se ni strinjalo z njenim mnenjem. Njena tožba je bila zavrnjena poleg tega so pa vdovo obsodili še na plačilo sodnih stroškov.

× **1625 znamk na enem pismu.** Na razstavi starih znamk v Steyru je bilo razstavljeno tudi priporočeno pismo, ki ga je prejel neki prebivalec Steyra leta 1922. iz Sovjetske Rusije. Tam po naključju ni bilo pri rokah dovolj znamk ustreznih vrednosti in zato je nalepil pošiljatelj na pismo mnogo znamk nižje vrednosti. S tem se je pa seveda povečala teža pisma in potrebne so bile nove znamke. Ko je prispelo priporočeno pismo v Steyr, je bilo že doseglo svojevrsten svetovni rekord. Na njem je bilo namreč 1625 znamk po 250 rubljev v skupni vrednosti 406.250 rubljev. Znamke so bile nalepljene na spredni in zadnji strani štiri in pol metra dolega traka. Za razvrednotenje teh znamk je bilo treba 942 poštnih žigov. K temu je treba pripomniti, da je bilo pismo pisano in odposlano v času velikega razvrednotenja denarja v Rusiji, ko se je računalo samo z milijoni.

× **Pred strelo varen avto.** Zanimive poskuse so delali nedavno, da bi dokazali, da je avto z jekleno streho varen pred strelo. Opetovano so napravili več poskusov, ko so preskočile iskre s tri milijone voltov močnega generatorja na avto. In na avtomobilu se je poznalo le nekaj neznatnih prask, kakor bi ga bil nekdo nekoliko opraskal z nožem. Pri enem poskusu je sedel inženjer sam v avtu. Umetna strela, ki je švignila nad njegovo glavo, ni poškodovala niti njega niti avtomobila. Inženjer v avtomobilu tudi ni čutil nobene učinka izredno močne električne iskre.

Novice

* Nagradi za dvojčke. Po 600 lir nagrade je podelil iz Ducejevega sklada Visoki komisar za rojstvo dvojčkov zakoncema Ivanu in Frančišku Vidmarjevima iz Gaberja pri Dobrovi in zakoncema Erancu in Ani Križanovima iz Otoka pri Črnomlju.

* Pripravite krstne liste! Ljubljanski mestni magistrat objavlja: Rojstne in krstne liste in druge osebnostne liste je treba pripraviti ker mora ljubljanski anagrafski urad zaradi izpopolnitve podatkov v družinskih polah, v polah za zajednice in na osebnih listih registra prebivalstva imeti do konca meseca aprila podatke vseh v Ljubljani stalno bivaajočih prebivalcev. Zato že zdaj opozarjamo zlasti vse družinske poglavarje, članke zajednic in tudi posameznike, naj ob pravi času poskrbe za sebe in svoje družinske člane rojstne in krstne liste poročeni pa poleg tega tudi poročne liste, vdovec in vdove pa še mrliške liste svojih pokojnih življenjskih drugov Družinske knjižice in rojstni ali krstni listi, ki niso opremljeni s številkami matičnih zapiskov, ne služijo namenu. Prizadeti naj si takoj priskrbe druge listine pri svojih župnih uradih. Listine, ki so potrebne za ta namen, so po členu 36. določb za uvedbo in vodenje registra prebivalstva pros e takse.

* 50-letnica ge. Jelusičeve. Pišejo nam: V kraju svoje družine je na svečnico obhajala g. Marija Jelusičeva 50 letnico rojstva in obenem je godovala Jubilančka se je rodila 2. februarja l. 1892 v Satevčah kot hči po Notranjski zelo znanega lovca in posestnika Borštinarja. Mlada leta je prebila doma in pomagala pri kmetovanju. Vojna jo je privedla v Ptuj, kjer se je seznanila in se l. 1919 poročila z g. Jelusičem Zdravkom, policijskim stražnikom. Istega leta sta se preselila v Ljubljano kjer ž vta še zdaj. Jubilančka je zglebna slovenska mati, ki se vsa posveča svoji družini. Njen sin Dušan je študent prava in hčerka Zlata pa abiturientka Jubilančki, ki je zvesta naročnica »Domovine«, želimo ob 50 letnici še mnogo lepih in srečnih let!

* Smrt priljubljenega Cerkničana. Te dni so na cerkniškem pokopališču položili v grob 70-letnega Švelca Antona, posestnika in večletnega člana upravnega odbora cerkniške občine Ratuki je bil skrben gospodar in delaven občinski odbornik. Blag mu spomin!

* Smrt dobrega moža. Te dni je v Novem mestu zatisnil svoje oči zadet od kapi v visoki starosti 73 let finančni komisar v pokou in bivši trgovec g. Avgust Lakner. Pokojnik je izhajal iz znane novomeške rodbine in je že v rani mladosti stooil v finančno službo. Od leta 1898. do l. 1912. je bil finančni komisar v Novem mestu, po upokojitvi pa je odprl trgovino v Kandiji. V vseh krogih prebivalstva je užival radi svoje šegavosti, ljudomilosti in visokega socialnega čuta priljubljenost. On in njegova pokojna žena sta vedno podpirala siromake. V zglebdenem zakonu je vzgojil štiri sinove in eno hčerko, ki je poročena v Ljubljani. Pokojnika bomo ohranili v lepem spominu!

* Peki ne smejo zadrževati moko ali kruha. Gledé na stavljeno vprašanje so pristojni činitelji, kakor poroča »Eco di Roma«, znova potrdili, da so peki, ki oskrbujejo peko kruha na račun tretjih, dolžni izročiti stranki količino kruha, ki ustreza količini moke ali testa, prinešenega za peko. Enako je prepovedano pekomo, ki pečejo kruh na račun tretjih, zadržanje žitne moke, prejete za peko kruha, iz kateregakoli naslova, tudi ne zaradi plačila za peko.

* Nova ureditev nadzovanja cen v Italiji. Iz Rima poročajo, da je bil z zakonskim odlokom ustanovljen poseben medministrski odbor za skladno urejanje preskrbe prebivalstva z živili in za nadzorstvo cen. Odbor

bo skrbel, da bodo izenačene cene po pokrajinah in da bodo v skladu s cenami industrijskih izdelkov. Pri tem delu bodo sodelovali prefekti. Posli, ki jih zdaj izvajajo odbori za nadzorstvo cen, bodo prišli na posebne odbore. Ob tej priliki se je Duce s posebno brzojavko zveznim tajnikom zahvalil za strankino dozdašno delo pri določanju cen najvažnejših živil. Stranka bo tudi v bodoče pazljivo spremljala izvajanje predpisov v zvezi z nadzorstvom in porazdeljevanjem živil, zlasti pa pri pobijanju verižništva in navijanja cen.

* Najmanjša narodna manjšina v Evropi. V Dalmaciji živi najmanj številna narodna manjšina. To skupino sestavlja sedem zamorcev, ki so zadnji potomci tistih zamorcev, katere so dalmatinski morskari roparji ujeli na svojih križarjenjih po Sredozemskem morju in ob afriškem obrežju ter jih prodali za sužnje doma. Kakor poroča agencija »La Correspondenza«, so ti zamorci nedavno izrazili svojo edino željo, da bi se smeli vrniti v svojo afriško domovino.

* Mož, ki je poznal štiri kralje in sedem papežev. Najstarejši prebivalec Piemonta Giovanni Morelli, ki je pred dnevi dosegel redko starost 103 let, je po kraški boleznii umrl v Pinerolu pri Tubrinu. Morelli je bil znan tudi v Turinu semem, kjer je dalje časa bival pri svojem vnuku, ki ima brivsko delavnico. Starček je pripovedoval, da je poznal štiri kralje in sedem papežev.

* Količe vina in piva popijejo v Italiji. Kakor poroča »Eco di Roma« popije vsak prebivalec Italije letno 75 litrov vina in komaj poldruhi liter piva. Kakor je znano, prideluje Italija zelo mnogo vina, vendar pride povprečno na enega Italijana le 75,3 litra vina na leto, medtem ko odpade v Franciji na vsakega prebivalca 176,1 litra in v Španiji 76,1 litra vina. Manj vina popijejo v Švici, kjer pride na prebivalca po 41,9 na Madžarskem 28,7 in v Belgiji 3,4 litra. Nekaj več ko en liter vina popijejo letno Angleži, Danci in Holanci. Prvenstvo v pitju niva pa pripada Belgiji s 120 litri letno na osebo. Sledijo Danska s 52,5, Nemčija z 42 in Francija s 33 litri. V Italiji odpade letno komaj 1,5 litra piva na prebivalca.

Trieste—Gorizia

Marija Piemontska v Gorizii. Te dni je v svojstvu nadzornice Rdečega križa obiskala Gorizio princesa Marija Piemontska. Oglela si je v spremstvu mestne vojaške bolnišnice, kjer se je zanimala za ranjeno in obolelo vojaštvo.

Mrzli val tudi okoli Triesteja. Meščani Triesteja so sicer navajeni na mraz, kadar vleče kraška burja, čeprav toplina ne pade dosti pod ničlo. Toda zadnje dni, ko je zavladal po Ljubljanski pokrajini silen mraz, je val hudega mraza zadel tudi Trieste in kraške kraje. V Triesteju so namerili 10 pod ničlo, v okolici pa celo do 20 pod ničlo.

Smrtna nesreča na železniški progi. Nedavno noč je imel 52-letni progovni paznik Albino Bergamasco iz Sagrada d'Isonzo službo na odseku proge Monfalcone-Ronchi Sud. Ko je prišel do nekega križišča, je postal žrtev usodne nesrče. Zatopljen v svoje delo, je sicer opazil, da nasproti prihaja vlak, a ko se je umaknil na vzporedni tir, je prezrl, da drvi vlak tudi za njim. Lokomotiva je nesrečnika zagrabila in s tolikšno silo vrgla ob progo, da je na mestu izkrvavel.

Smrt zagonetnega mutca. V Rdeči hiši v Gorizii je umrl mož, ki ga je poznalo vse mesto. Znano je bilo o njem samo toliko, da je utegnil šteti 40 do 45 let. Vsako bližje pozvedovanje po njegovih življenjskih podatkih pa je naletelo na ovire. V mestu se je pokojnik, ki je bil gluhomem, pojavil leta

1918. in prišel v zapor. Ker je bil dobrodušen in delaven človek, so ga zaposlili z raznimi opravki v jetniški kuhinji. Odtlej je pokojni živel od javne dobrodelnosti, včasih pa je kaj malega zaslužil tudi s priložnostnim delom. Pred dvema letoma se je zavzel zanj mestni dobrodelni zavod. Nekateri, ki so baje več vedeli o njem, so zatrjevali, da je bil pokojnik eden izmed številnih ruskih ujetnikov iz prejšnje svetovne vojne, ki so se ob koncu vojne znašli v Italiji.

Iz Gorenjske

Novi namestitve v Kamniku. Zastopnik političnega komisarja asesor dr. Leopold Rudorf je bil s Hitlerjevimi odlokom postavljen za vladnega svetnika. Prej je služboval v Litiji in je bil po združitvi litijskega okraja s kamniškimi premeščen v Kamnik. Za vodjo državnega zdravstvenega urada kamniškega okrožja je postavljen zdraynik dr. Hans Brilling, ki je doslej služboval pri državnem zdravstvenem uradu v Goslarju. Za okrožnega orožniškega vodjo v Kamniku je postavljen poročnik Rupert Dulle, ki je doslej služboval v St. Vidu na Glini.

Novi otroški vrtec. Nedavno so bili odprti odnosno šele bodo, otroški vrtec v Ihanu, Radomljah, Domžalah in Komendi.

Regulacija Rače. V kratkem začnejo regulirati Rače od izvira do izliva v Bistrico. Strugo, ki je ponekod zelo ozka in plitva, bodo razširili in poglobili, obenem pa odpravili mnoge ovinke.

Nov grob v Kranju. Po dolgi bolezni je v Kranju preminila ga Magda Sirčeva, vdova Rantova, rojena Franchettijeva. Pokopali so jo na domačem pokopališču. Pokojnici domo ohranili blag spomin!

Aljažev dom v Vratih preurejen v nemški planinski dom. V nemških listih čitamo: Švabska sekcija Nemškega planinskega društva je prevzela oskrbo prejšnjega Aljaževega doma v Vratih. Dom stoji na Goreniskem b'izu glavne proge od Münchena čez Beljak in Karavanke v Trieste kakih 1000 m visoko ob vznožju Triglava. Dom nudi prostora za 50 oseb. Švabska sekcija bo Aljažev dom preuredila v nemški planinarski dom.

Smrtna nesreča na Javorniku. Te dni je bil tvorniški delavec Jakob Svetina zaposlen v tvornici na Javorniku, kjer je hotel odstraniti s tira nekaj primrzlih kep premoga. Pri tem se je pa več ton premoga sesulo nanj. Tekoj so prihiteli delavci in ga odkopali, toda bil je že mrtev. Pokojnik zapuščena žena in nepreskrbljena hčerko.

Dva požara zaradi neprevidnosti. Nedavno ponoči je nastal velik požar v veletrgovini z železom Maidt-Merkur v Kranju. Gasilci so takoj prihiteli in zajezili požar. Ob istem času je nastal požar tudi v Golobovi hiši v Stražišču. Oba požara sta nastala iz neprevidnosti.

Iz Spodnje Stajerske

Venka kmetijska razstava v Mariboru je bila te dni odprta v zborovalnici Stajerske domovinske zveze. Razstava bo trajala do nedelje 8. t. m.

Gornjeradgonski grad postane šola Adolfa Hitlerja. Šole Adolfa Hitlerja so namenjene izbranim gojencem, ki se vzgajajo za bodoče voditeljske poklice. Po večini so šole Adolfa Hitlerja razmeščene po gradovih. Taki šoli bo zdaj služil tudi znani gornjeradgonski grad.

Spominska svečanost v Mariboru. Dne 27. t. m. je priredil Heimatbund na Glavnem trgu (Trgu Adolfa Hitlerja) v Mariboru spominsko svečanost za onimi Mariborčani, ki so padli leta 1919.

V Eraslovčah so iz dveh hranilnic napravili eno. Nedavno so imeli v Braslovčah ustanovni občni zbor rajfajznovke. Udeležil se ga je zastopnik Osredne zveze rajfajznovk Krater iz Gradca, zastopnik prehranjevalnega urada Tomitsch in župan Rosmanith. Rajfajznovka je prevzela obe hranilnici v Braslovčah.

Tečajji nemščine v Artičah. Pozivu Stajerske domovinske zveze glede obiska tečajev nemščine je sledilo prebivalstvo Artič in

okolice v velikem številu. Prijavilo se je 1820 prebivalcev izmed katerih je bilo 1406 že sprejeto v tečaj. Zdaj je v artistskem okolišju 36 tečajev nemščine.

Smrt na postaji. Pred dnevi se je primerila huda nesreča na postaji Breznem. Komaj 20-letna učiteljica Greta Mayerjeva iz Gradca je bila zadni čas uslužbena v šoli na Remšniku. Hotela se je peljati v Maribor. Ker je bila pozna, je skočila čez ograjo, da bi še dohitela vlak, ki se je pravkar premaknil. Pri tem je spregledala tovorni vlak, ki se je pripeljal z nasprotni strani. Lokomotiva jo je zgrabila in jo zelo poškodovala. Izdihnila je, preden so prihitali reševalci iz Maribora.

Iz Hrvatske

Nov polkovnik ustaške milice. Poglavnik je imenoval državnega tajnika v ministrstvu za vojsko generala Begića za polkovnika ustaške milice. V tem svojstvu je bil pridružen Paveličev telesni gardi.

Slovaški poslanik je obiskal hrvatske ranjence na Dunaju. Slovaški poslanik na Dunaju Vavra je obiskal v dunajskih bolnišnicah slovaške in hrvatske ranjence in jih obdaroval.

Povratak vojnih ujetnikov iz Nemčije. Te dni je prispela v Varaždin večja skupina hrvaških vojakov, ki so bili v nemškem vojnem ujetništvu. Vojaki so izjavili, da se jim je v Nemčiji dobro godilo in da so bili popolnoma zadovoljni.

Trboveljska premogokopna družba je otvorila premogovnik na Hrvatskem. Iz Zagreba poročajo, da je zagrebška podružnica Trboveljske premogokopne družbe otvorila premogovnik v Šoikovščini pri Zaboku. Premogovnik ima dober lignit.

Pravoslavni prestopili v katoliško vero. Po poročilu zagrebških listov je te dni prestopilo iz pravoslavia v katoliško vero nad 25 rodbin z okoli 100 člani iz vasi Malega Vukovja, dalje 105 rodbin s 500 rodbinskimi člani iz Velikega Vukovja in 100 rodbin s 500 člani iz vasi Stupovačev.

Šest smrtnih primerov zaradi zastrupitve. V Osijeku vlada veliko razburjenje zaradi strašne nesreče, ko se je vrsta ljudi zastrupila z neko kislino, ki je vsebovala metilni alkohol. Od zatrpljenec je doslej šest že umrlo. V bolnišnico so pripeljali še 10 oseb.

Iz Srbije

O znanem beograjskem prevratu je te dni objavil obširen članek ruski list »Novoje Slovo«, ki izhaja v Berlinu. »Novoje Slovo« pravi, da je bil glavni komunistični agitator v Srbiji svetnik tamkajšnjega sovjetskega poslanstva Lebedev, ki je zbral okoli sebe peščico prevratnih ljudi in z njimi povzročil zlom Jugoslavije. Med glavnimi krivci za njen zlom omenja »Novoje Slovo« vseučiliškega profesorja Vladimira Čoroviča, dalje upokojenega polkovnika Božina Djinića, ministra bivšega jugoslovenskega dvora Radoja Kneževića in njegovega brata, ki je bil poveljnik nekega bataljona kraljeve garde. Posebno vlogo v prevratu sta imela seveda tudi takratni predsednik jugoslovenske vlade Dušan Simović in bivši jugoslovenski poslanik v Moskvi Milan Gavrilović, ki je po mnenju »Novega Slova« šel Stalinu temeljito »na limanice«.

Iz srbskega kmetijstva. Beograjska »Donauzeitung« piše obširno o stanju kmetijstva v Srbiji, ki ne kaže prav dobro. Zaradi jesenskih uporov v Srbiji kmetje skoro niso sejali, tako da je jesenska setev zelo pičila. Posledice bo Srbija zelo občutila, ko bo primanjkovalo hrane. Pšenico in ostala žita bodo v Srbiji v glavnem sejali šele pomladi. Zanimivo je nadalje, da na trge nekaterih večjih srbskih mest sploh ne prihajajo več živila. Oblastva so se začela zanimati za vzroke. Brez posebnih težav so ugotovila, da kmetje ne prinašajo živil več na trg zaradi tega, ker prihajajo meščani k njim na domove in jim živila kar tam drago plačujejo. Da bi uredila pravično razdeljevanje živil med prebivalstvo, so zdaj oblastva kupovanje meščanov najstrože prepovedala, hkratu

Filipinsko otočje šteje kar 7083 otokov

Filipini, za katere se zdaj vrše boji, so bili pred stoletji odkriti od vzhoda. Magalhaes je uresničil željo Krištofa Kolumba, doseči vzhod na poti okrog sveta. Ko je Magalhaes jadral okoli zemlje, je odkril Filipine. Več mesecev so nosili njegovo ladjo valovi od Južne Amerike po Tihem morju. Aprila 1521. je naposled vendarle zagledal suho zemljo. Dvajset let pozneje je prišel na te otoke, ki jih je Magalhaes imenoval Lazarjeve otoke, Spanec Villalobos. V čast španskega prestolonaslednika in poznejšega španskega kralja Filipa II. jih je imenoval Filipine ter jih podvrget španski oblasti. Otokom so vladali Španci iz svojih srednoameriških dežel. Domačini in Španci so se dobro razumeli.

Polleti je podnebje na teh otokih deževno, od decembra do pomladi pa je prijetno toplo. Narava nudi ljudstvu razsipno vsega, kar potrebuje. Ker Španci domačinov niso gospodarsko izrabljali, je vladalo med obojimi prijateljsko razmerje. Domačini so se v teku let čedalje bolj mešali s Španci, mesta so dobila španski izraz in prav tako tudi življenje v njih.

Leta 1898. je nastala vojna med Ameriko in Španijo. Amerika si je zželela teh 7083 otokov, med katerimi je naseljeno in imenovano le 2441. V pariškem miru je Amerika nato kupila Filipine za 20 milijonov dolarjev od Špancev. Z ameriško oblastjo je nastopil na Filipinih tudi močnejši gospodarski duh z lovom na dolarje.

V delno slabo preiskanih pragozdovih na severovzhodnem delu Luzona, največjega filipinskega otoka, živi še precej divjakov, na sosednih manjših otokih pa bivajo sem in tja še morski roparji Mori. Celotna površina za naselitev sposobne zemlje je približno tako velika kakor vse japonsko otočje. Zemlja je mnogo rodovitnejša kakor na japonskem otočju, prebivalstva pa je na Filipinih komaj petina od japonskega. Rodovitni, neobljudeni prostor je zelo privlačeval Japonce. Japonskih priseljencev je zmerom več. V okraju Davau na otoku Mindanau je nastala posebno številna japonska kolonija. Američani, ki so zasedli Filipine kot najbližjo postojanko proti Japonci, so začeli sumljivo gledati na čedalje večji japonski dotok.

Ameriški kmetje imajo močno konkurenco v ceneni filipinskih pridelkih konoplje, tobaka in sladkorja. Na Filipinih so znatna ležišča železne, manganove, kromove in zlate rude in petroleja.

Filipini bi radi postali samostojni. Američani so jim samostojnost obljubili do 1. 1942. a pozneje so preložili samostojnost na 1. 1946. Dovolili pa so Filipincem, da si smejo urediti lastno vojsko. Dokončno popolno svobodo so jim naposled obljubili za leto 1960. Takrat naj bi prešli celotna uprava in oblast v filipinske roke. Za te otoke se zdaj bore Japonci in so že precej ozemlja zasedli.

× Zaradi strašne zime so pribežale neštete jate vodnih ptic iz Švedske v Italijo. Po rekah v Pijemontu so zadne dni opazili številne jate vodnih ptic. Pojav toliko vodnih

ptic odredila, da morajo kmetje vsa živila sami prinašati na trg. Kdor jih bo še prodajal doma, bo strogo kaznovan.

Pegasti legar v Srbiji. V Srbiji se je pojavila nevarnost pegastega legarja. Doslej je bilo ugotovljeno okrog 200 primerov te zavratne bolezni. Hitri varnostni ukrepi, ki so jih ob pravem času storila zdravstvena oblastva, so odpravili sleherno nevarnost, da bi se pegasti legar razširil.

ptic, ki so z mrzlega severa prišle iskat topllega zavetja v Italijo, je pač razumljiv če primerjamo podatke o izrednem mrazu, ki je letos zajel dežele Severne Evrope, med drugim tudi Švedsko in Dansko. Na Švedsko in Dansko je vdrl silen val mraza, ki ga je prignalo z vzhoda. Predzadno nedeljo so imeli v Stockholmu 40 stopinj pod ničlo. Ta zima je najhujša, kar jih je imela Švedska od leta 1809. Mraz je prinesel mnogo nereda zlasti v promet. Mnogo šol je zaradi mraza zaprto, a samo stockholmske bolnišnice so morale sprejeti v oskrbo 400 prebivalcev, ki so jih našli napol zmrzle od zime.

× **Bolgarska prestolnica hitro napreduje.** Med mesta, ki se v zadnem času hitro razvijajo, kar se tiče števila prebivalstva, spada tudi bolgarska prestolnica Sofija. Po podatkih iz Sofije ima bolgarska prestolnica zdaj že 404.000 prebivalcev. Kako se je število ljudi to mesto v zadnem času povečalo, pove najbolj ugotovitev, da ima Sofija danes celo petino več ljudi, kakor jih je imela še pred šestimi meseci.

× **Tretjina vseh gozdov na svetu je v Rusiji.** Iz finske prestolnice Helsinkija poroča dopisnik »Centraleurope«, da ima Sovjetska Rusija zdaj približno 900 milijonov hektarov gozdov, kar je nekako tretjina vseh gozdov na svetu. Po bogastvu na gozdovih so potem na drugem mestu Zedinjene države in Kanada s skupno 509 milijoni hektari z gozdovi porasle površine.

× **Hišice za naseljence na vzhodu.** Po poročilu beograjskega nemškega dnevnika »Donauzeitung« se bodo vojaki, ki se zdaj bore na vzhodnem bojišču, lahko naselili v doslej od nemške vojske zasedenih deželah. V to svrhu so že zdaj določili enotno tipno stanovanjskih hišic, ki bo ustrezala vsem zahtevam pokrajine na vzhodu. Hišice bodo imele po šest prostorov in so določene za družine s štirimi otroki.

× **250.000 belgijskih delavcev v Nemčiji.** V Nemčiji je zdaj zaposleno 250.000 belgijskih delavcev. Nemški listi poročajo da so prišli vsi ti delavci v Nemčijo prostovoljno. Dvestopetdesettisoči delavec je prispel v Nemčijo te dni. Ko je odhajal iz Bruslja mu je izročil vodja nemške vojaške uprave za spomin zlato uro.

× **Po 27 letih.** Nekega bivšega nemškega bojovníka, ki se je pred 27 leti med svetovno vojno izgubil na ruskem bojišču in so ga razglasili pozneje za mrtvega, so zdaj nenadno našli v čudnih okoliščinah. Ko so vodili v zaledje skupino boljševiških vojakov, ki so jih ujeli decembra pred Moskvo, se je eden izmed ujetnikov nemškimi vojakom predstavil kot rojak. Izjavil je, da je doma iz neke vasi v bližini Berlina in da se je v prvih sedmih mesecih svetovne vojne boril v vrstah nemške cesarske vojske. V februarju 1915. je padel Rusom v roke, a pozneje mu je bilo nemogoče, da bi se vrnil v domovino. Potem ko je 27 let preživel v Sibiriji, se je lahko odpravil na pot proti zapadu, kajti Rusi, ki so bili pozabili na njegov pravi izvor, so ga mobilizirali. Nemška oblastva raziskujejo zdaj njegove navedbe. Doslej so ugotovila, da je njegovo ime zapisano na spomeniku v svetovni vojni padlim vojakom v občini Wildbergu.

× **Ljudje pozabljajo tudi milijone.** V bankah Zedinjenih držav je precej takih milijonov, ki so neznan bogatini nanje pozabili. Njihovi pravi lastniki se nanje nič več ne spomnijo, očitno zato, ker imajo še drugih milijonov dovolj doma ali po denarnih zavodih. Med njimi je celo nekaj takšnih, ki je njihova pozabljen glavnic z obrestmi narasla v teku desetletij že kar na pet milijonov dolarjev. Ameriške banke so temu denarju dale ime »mrtvi račun«.

Čudodelstva indijskih fakirjev

Indija je dežela skrivnosti, ki jih Evropci še ne morejo doumeti

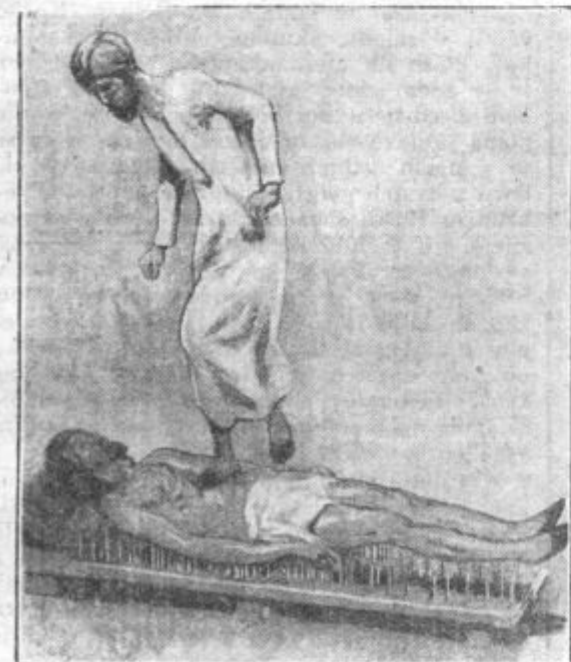
Vsako je gotovo že kaj slišal o čudodelstvih indijskih fakirjev ali prav za prav jogijev. Številni evropski in ameriški potniki pripovedujejo prav čudežne reči o njihovih umetnijah. Mnoga taka poročila so seveda pretirana in spačena, vsa pa se strinjajo v osnovnih dejstvih, katera spričujejo, da je v resnici še »mного reči na zemlji in na nebu, o katerih se naši modrosti niti ne sanja«. Vendar je izobraženim domačinom znano, da ta na oko čudežna dejanja nikakor niso nadnaravna, temveč se godijo v soglasju z naravnimi zakoni, dasi nekateri izmed teh zakonov niso še prav nič znani modernemu svetu. Uporabljanje nam nezanih naravnih sil je predvsem posledica obvladavanja teh sil s pomočjo nekih duševnih zmožnosti.

Ljudje vidijo nekaj, česar v resnici ni, skrivnost fakirjevih umetnij ali prav za prav posebnih zmožnosti je v tem, da more fakir povzročiti nekako živo domišljijo ali domnevo. Čuti gledalcev se nekako premamijo in ljudje vidijo reči, ki v resnici ne obstojijo. Drugo vrsto svojih čudodelstev dosežejo s tem, da obvladajo vsesplošno življenjsko silo s pomočjo osredotočene volje. Take umetnije, ki bi bile pri nas nemogoče, omogoča med Indijci neverjetna razvitost telepaticnosti (čutenja v daljavo) in to zaradi posebnega duševnega življenja Indijcev, medtem ko je materialna usmerjenost evropske in sploh zapadne miselnosti nedovzeta za vse to.

V naslednjem navajamo nekoliko najznačilnejših primerov čudodelstev indijskih fakirjev.

Brez brzojava se novica bliskovito razširi po deželi.

Rad vsem je telepaticnost med Indijci zaradi stoletnega urjenja in njihove miselnosti nekaj tako navadnega, da zasluži le malo pozornosti. Angležem je že dolgo znano, da se razne novice v nekoliko urah bliskovito razširijo od enega konca Indije do drugega, in to brez običajnih pripomočkov moderne tehnike. Ako se na primer v oddaljenem kotu Indije, daleč od železnice in brzojava, prigodi kaj posebnega, recimo ustaja, izvedo zanj domačini po vsej deželi, preden zaide solnce. Angleži v Indiji sicer spoznavajo ob vsakem koraku, da se godi ali se je moralo nekje zgoditi nekaj posebnega, toda brzojav jim po navadi šele čez nekaj dni pojasni, za kaj je šlo. Za časa velike ustaje pred približno 80 leti so domačini po vsej Indiji že čez malo ur izvedeli, kaj se je bilo zgodilo. Angleži si vzlic vsem naporom dole niso mogli pojasniti tega dejstva.

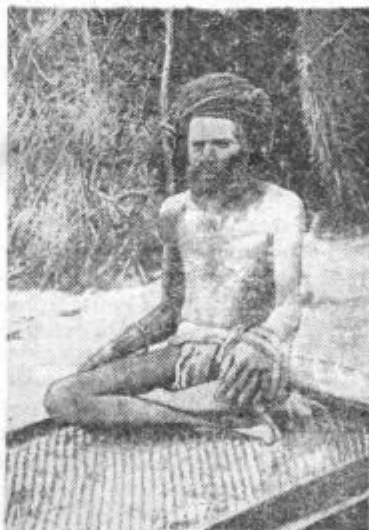

Na žeblih leži, pa se mu žebli ne zapičijo v telo, čeprav celo nekdo hođi po njem

Znano je, da vlada v Indiji zmerom mogočen uporen duh. Indijski izrek pravi: »Indija je kakor velik slon, ki spi, zraven njega pa počiva njegov paznik-deček v rdečem sukniču in s kavljastim drogom v roki. Neko noč pa se bo slon prevalil čez dečka in potem ne bo več ne dečka ne droga.« Resnica je, da se vzdržuje med domačini različnih delov dežele popolna telepaticna obveščevalna služba, ki omogoča domačinom, da so vedno pravočasno obveščeni o napredovanju ljudskega gibanja drugje po deželi. Tako na primer se zgodi, da gre v kakem mestu zjutraj in dopoldne vse življenje svojo navadno pot, kmalu popoldne pa Angleži nenadno opazijo, da jih ljudje nekako čudno pogledujejo in se jim porogljivo smehljajo, domačini pa se pomenljivo spogledujejo. Vzrok: domači nezadovoljneži so dobili ugodno sporočilo o kakem dogodku, in to po telepaticnem potu.

Manjše kače se spremene v orjaške

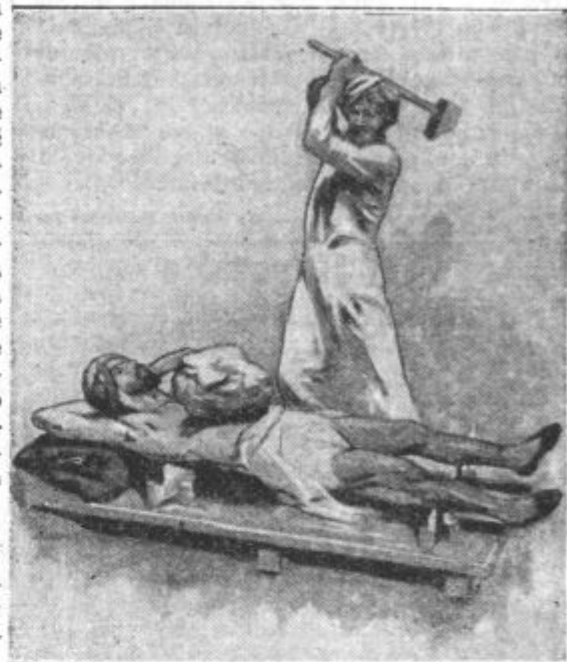
Ta splošna telepaticnost in velika sprejemljivost za njo tudi povzročajo, da na indijske množice tako lahko vpliva duševna sila fakirjev. Z njo pa ne vplivajo samo na domačine, temveč tudi na Evropece, ki so po naključju med domačo množico in ki postanejo tako žrtev množične psihoze (vznemirljivo dovtetnega duševnega razpoloženja).

Indijski fakir, ki je sedel 30 let na žeblih, pa se mu ni zgodilo nič zlega

Množico fakir s primernimi sredstvi spravi v »sprejemljivo stanje« in navda s »pričakanja polno pozornostjo«. To stanje je nad vse važno za uspešno izvršitev fakirskih umetnij ali čudodelstev. Po vrhu tega imajo fakirji moč, da pošiljajo v množico močne miselne vale o tisti reči, o kateri hočejo, da jo množica vidi, in katero potem navzočni v resnici tudi vidijo, dasi fotografska slika, narejena istočasno o tisti reči, ne pokaže prav ničesar tistega, kar ljudje mislijo, da vidijo. To dejstvo dokazuje, da je učinek zgolj dušesloven. Ena najzanimivejših semkaj spadajočih umetnij je nasledna.

V začetku predstave, ki se vrši na velikem odprtem prostoru sede fakir na tla. Noge ima na običajni indijski način pred seboj prekrižane, roke drži tako kakor znane podobe indijskih božanstev v templju, oči ima zaprte. Ljudstvo se je zbralo v spoštljivi oddaljenosti od njega in napeto čaka, kaj bo. Kmalu začno fakirjevi pomočniki, navadno mladi dečki, udarjati na čimbale in bobne, toda ti zvoki niso glasni, temveč zamolkli in monotoni. Nato začne fakir počasi in dremavo peti, dokler ni vsa množica kakor zajeta od te glasbe. Včasih spustijo ob teh zvokih pomočniki več naočark ali kober (znana indijska, zelo strupena kača) iz vrčev ali zabojev in kače se po taktu narasejo v velikosti, da prestrašeni gledalci vidijo orjaške kače, ki se zibljejo med njimi. Na fakirjev namig se godba nekoliko iz-

Skaio mu razbija na prsih, a fakir prenese vse, čeprav ima noge na bodicah in nima sredi telesa nikake opore. Fakirjevo telo je čisto trdo

premeni in velikost kač začne pojemat, dokler naposled docela ne izginejo.

Vrv obvisi prosto v zraku

Nato fakir vstane. Iz rok pomočnikov vzame dolgo drobno vrv in vrže z vozliji opremljeni konec vrvi visoko v zrak. Vrv se vzdiguje več minut čedalje više in više, dokler ne izgine z vozliji opremljeni konec visoko v zraku gledalcem izpred oči. Naposled se vrv neha dvigati, spodni konec pa obvisi nekoliko čevljev nad zemljo, kakor bi vrv bila obešena na nevidno kljuko v nedogledni višini v zraku. Nato reče fakir najmlajšemu pomočniku, naj spleza po vrvi k višku. Deček pleza in pleza, dokler tudi on ne izgine gledalcem izpred oči. Tedaj tleskne fakir z rokami in vrv izgine, kakor bi trenil. Čez nekaj minut priteče deček, ki je bil plezal po vrvi in izginil v višavah, od strani ves zasopljen, kakor bi bil prisel do dolge poti.

Predstava tega čudodelstva se včasih izpreminja na različne načine in se tu pa tam konča tako, da se deček spet prikaze plezajoč po vrvi visoko v zraku kakor drobna pika, ki postaja čedalje večja, pripleza do spodnega konca vrvi in skoči na tla.

Pred množico zraste iz semena drevo

Za to točko pride slovito čudodelstvo z drevsom mangom, ki so mu bili angleški potniki tolikokrat priče v Indiji. Fakir nagrebe prsti v majhen kup, v katerega položi seme omenjenega drevesa. Nato začne ob spremljevanju cimbal in bobnov spet peti kakor poprej in suče med tem svoje roke nad malim kupčkom. Čez nekoliko časa se prikaže iz kupčka majhna mladika, ki hitro doseže velikost grma in rase dalje, dokler ne zraste do velikosti doraslega drevesa manga z bujnim listjem in cvetjem. Cvetje se počasi razvije v mlado sadje, ki pred očmi gledalcev dozori. Pomočniki ga trgajo in dajejo okoli stoječim. Ko je ta celotni razvoj od semena do sadu dovršen, ga fakir obrne. Drevo se začne manjšati, dokler ne ostane naposled samo seme, ki je bilo vsejano v kup prsti. Konec tega čudodelstva fakir včasih izpremeni. Tako na primer reče ljudem, naj skrbno drži sadove, ki jih je bil razdelil med nje. Kakor hitro naposled drevo izgine v kupčku prsti, jim izginejo tudi sadovi iz rok.

Po zraku vrteči se deček

Zelo priljubljena fakirska umetnija je živa vrtavka. Fakir prime enega izmed svojih mladih pomočnikov in ga zavrti kakor vrtavko. Nekoliko časa ga tako vrtil, da postaja vrtenje

čedalje hitreje in hitreje, a čez čas se suče deček brez fakirjeve pomoči hitro naprej. Ta živa vrtavka se naposled vzdigne v zrak, se dviga višje in višje, dokler ne izgine gledalcem izpred oči. Konec je po navadi ta, da deček nenadno priteče od nekod k fakirju ali pa se izvrši obrat vsega postopka, da se namreč deček spet prikaže v zračnih višavah kot živa vrtavka, postaja čedalje vidnejši dokler se ne prisuče spet na zemljo. Ko je na tleh, se vrtil čedalje počasneje in naposled mirno obstane in sede poleg gospodarja, kakor bi se ne bilo prav nič zgodilo.

Kosi vrvi se spreminjajo v kače

Nič manj zanimiva ni tako imenovana kača iz vrvi. Fakir odreže od dolge, precej debele vrvi več kosov in naredi na enem koncu vsakega kosa voz. Potem začne prepevati na že znani način in maha z rokami. Seveda se oglasijo tudi cimbele in bobni. Ne traja dolgo in kosi vrvi se začno tresljati in zdajci je videti, kakor bi se izpreminjali v naočarke. Naposled se vozli res izpremine v široke glave naočarke in strupene kače nevarno sikajo in se grozeče gibljejo proti gledalcem, ki se prestrašeni umikajo pred njimi. Tedajci izpregovori fakir besedo in kače se začno polagoma izpreminjati nazaj v vrv in postanejo na koncu to, kar so prvotno bile, to je kosi vrvi z vozli na enih koncih.

Nato fakir vstane, se nagne nazaj in vzdigne noge od tal tako, da se vidi, kakor bi visel in plaval po zraku, kakor plava kakšno telo po vodi. Večkrat priplava nad gledalce in kroži nad njimi, naposled pa se vrne na prvotno mesto, kjer se postavi spet na noge.

Včasih vzame fakir otroka ali dečka izmed gledalcev in naredi, da plava otrok po zraku okoli, vzplava v zrak in izgine včasih ljudem izpred oči. Enako mečejo v zrak razne predmete, ki so jim pri roki, in naredijo, da plavajo po zraku, kjer se na fakirjevo povelje dvigajo in spuščajo navzdol.

Curek vode teče iz prazne lupine kokosovega oreha

Nadaljna zelo znana in priljubljena iluzija fakirjev je čudodelstvo s kokosovim orehom. Fakir vzame prazno lupino kokosovega oreha in ga kaže gledalcem, ki se prepričajo, da je prazna. Čez nekoliko časa pa vidijo, da je začel teči iz lupine močan curek vode. Nastavijo vrč, in ko je ta poln, drugega in tako dalje, dokler ni iz lupine priteklo več veder vode, s katero so napolnili več vrčev. Nato pa fakir obrne ves postopek in voda teče iz vrča za vrčem spet nazaj v lupino, kjer izgineva, dokler se niso izpraznili vsi vrči in ni izgnila vsaka kapljica vode v lupini. Lupino kaže potem naokoli, da ljudje vidijo, da je prazna in suha.

Umetnije navedene vrste izvršujejo fakirji in tudi drugi. Različnost teh umetnij je odvisna od iznajdljivosti fakirja. Vendar pa ti ljudje po večini samo ponavljajo umetnije, katerih so se bili naučili od svojih učiteljev in staršev, brez posebnih izprememb. Le malo jih je, ki se ne zadovoljujejo s ponavljanjem priučene in ki skušajo sami izvršiti nove umetnije.

Več bolj maloštevilni so fakirji, ki izvršujejo čudodelske pojave višje vrste, ki se razlikujejo od navedenih primerov in baje ne temeljijo na povzročitvi domišljije v gledalcih. Ta čudodelstva slone baje na znanstvenih temeljih. Izvršujejo se z velikim obvladanjem nekaterih naravnih sil.

Voda zavre v fakirjevih rokah

Semkaj spada v prvi vrsti čudodelstvo z vročo vodo, katero so videli in opisali že mnogi Evropci. Zadeva se vrši tako-le: Fakir vzame med dlani obeh rok kozarec ali poljubno posodo, napolnjeno s čisto vodo. Vodo in posodo navzočni natančno preiščejo, da ne ena ne druga ne vsebuje kakih kemikalij, ki bi utegnile kakorkoli vplivati na izvršitev pojava. Z raznimi pripravami so pri nekem takem primeru tudi ugotovili, da niso vplivali električni tok, magnetizem ali kaj podobnega. Fakir osredotoči svoje misli na vodo in hkratu ritmično diha po načinu jogijev (indijanskih menihov). Vse kaže, da pošilja s tem vódi tok neke sile. Čez nekaj časa začno v vodi vstajati

mehurčki, podobni tistim, ki jih opazimo v vodi, kadar ta začenja vreti. Kmalu ti mehurčki v vsej posodi živahno žuborijo, kakor bi vsa voda v posodi vrela zavolj vročine. Toda

Fakir, ki ima glavo zakopano v zemljo, a se vendar ne zaduši

brž ko postavi posodo na mizo in jo izpusti, vretje polagoma preneha. Natančne preiskave so baje dognale, da se voda pri vretju ni segrela.

Rastlina baje resnično zraste pod fakirjevim vplivom

Drugo čudodelstvo, ki je tudi zbudilo veliko zanimanje, se izvrši s semenom kake hitro rastoče rastline. Samo s to razliko, da seme v tem primeru baje resnično vzklije in da ves pojav ne temelji na povzročeni domišljiji gledalcev kakor pri umetniži z mangovim drevesom. Resničnost vzklija potrjujejo tudi fotografska plošča in majhna mladička, ki potem poganja dalje.

Fakir vzame seme kake domače hitro rastoče rastline. V nekem takem primeru so seme prinesli Evropci, ki so ga bili natanko preiskali in ugotovili, da ni vsebovalo nobenih kemičnih snovi, ki bi kakorkoli mogle pospešiti rast. Seme položi fakir v pest prsti. To drži v roki kake pol ure ali dalje in kmalu se prikaže iz prsti majhno zeleno brstje, katero pusti rasti, dokler ne doseže velikost več centimetrov. Rastlina ima tudi razvite korenine. Neko tako fakirsko čudodelstvo se je izvršilo pod znanstvenim nadzorstvom, ki je baje ugotovilo, da sta premama in sleparstvo izključena.

Fakirjeva roka pusti odtisk na Evropčevi koži

Temu podoben je drug čin fakirjev. Fakir položi svojo roko na belo kožo Evropeca ali Američana, ki je pravkar dospel v Indijo. Ko tako drži roko kake četrt ali pol ure in jo potem odmakne, zapusti njegova roka dobro viden »zagorel« odtisk na beli koži poskusne osebe.

Pred gledalci se iz iker izvle ribice in iz jajc ptice

Zelo znamenito je čudodelstvo z ribicami. Fakir drži majhno, z vodo napolnjeno posodo v roki. V vodo so poprej dali ikre kake majhne domače ribe. Čez nekaj časa se iz iker izvle ribice, ki plavajo v vodi, kakor bi se bile izvlele po naravnem potu. V bolj redkih primerih se posreči fakirjem na slični način povzročiti tudi izvalitev majhnih ptic iz jajc, samo da potrebujejo za to vse daljši čas.

Spet drugo zanimivo čudodelstvo je nastopno: Fakir vzame v roko vrč, kakor ga uporabljajo v tropičnih deželah, in ga položi

v naročje. Vrč je zavrt v krpe, pomočene z vodo. Tak vrč postavljajo v takih deželah na sonce, da moča iz krp izhlapeva, izhlapevanje pa odvzema toploto vodi v vrču in jo s tem hladi. Ko fakir tako drži vrč, se mu posreči, da povzroči izhlapevanje vode na način, kakor pri poskusu z vročo vodo, pri čemer se toplota vode v vrču za več stopinj zmanjša.

Fakir plava po zraku

V drugo vrsto fakirskih čudodelstev spada tudi pojav tako zvane levitacije (lastnosti, da postane človek čisto lahek). O levitaciji pravijo, da je baš nasprotna od gravitacije (težitve). Fakir se sklanja počasi nazaj. Ko se čuti nekam lahkega, pozove pomočnika, da mu vzdigne pete od tal in da ga nekoliko časa drži tako v zraku. Ko ga naposled pomočnik izpusti, obvisi fakir prosto v zraku in se more gibati po zraku in »plavati«, dokler mu sila polagoma ne usahne in se fakir počasi spusti na tla.

Pravijo, da imajo čudodelstva te druge vrste znanstveno podlago. Kljub temu pa mnogi znanstveniki vse te fakirske čudeže pripisujejo fakirskim spretnostim, ki znajo tako prenamiti ljudi, da ti vidijo vse to v domišljiji.

Že o razočaran...

Med nevihto lani poleti sem se zatekel nekoga večera pod strešico nek trafike. Komaj sem bil vstopil, je pianina pod streho še mlada, lepo običena dama.

»Oh, kako prav je, da ste tu. Tako se bojim.«

»Česa?«

»Bliska in groma.«

V tem trenutku je svetel blisk razsvetil najino zavetišče.

Mlada dama je skrila obraz na moje prsi in mi tiščala glavo pod površnik.

Zagrmelo je...

»Jezus, Marija!« je prestrašeno vzkliknila in vztrepetala kakor ptica v mačem gobcu. Pomiril sem jo in ji razložil, da še ni nič hče umrl od groma, tresčilo pa da za enkrat najbrž ne bo.

Bila sva sama. Ko sem videl, da jo vse moje prigovarjanje ne more pomiriti, sem bil primoran, pritisniti jo nase pri vsakem blisku. Videti je bilo, da je to prav dobro delo, kajti vsakokrat je z velikimi, lepimi očmi pogledala proti nebu in šepetala:

»Še, še...«

Kakor bi ji hotelo nebo uslišati prošnjo, se je bliskalo brez konca in kraja.

Naposled se je nevihta pomirila.

»Tako ste prestrašeni in razburjeni gospodična,« sem rekel, »da bi vam prav dobro del kozarček vina.«

»Sprejemem vaše povabilo, a prej moram še obvestiti sestro, da pridem danes malo pozneje domov Stanujeva v sosedni ulici...«

»Ali naj vas spremim?«

»Bog varuj! Morda pravkar gleda moja sestra skozi okno in imela bi velike neprijetnosti. Tudi bi se ne mogla več vrniti k vam.. Počakajte malo, v petih minutah se vrnem.« je žgolela kakor škranček, mi dala tačko kakor mucka in zbežala kakor mlada srnica proti sosedni ulici.

Čakal sem.

Čakal sem in čakal...

Naposled sem postal nestrpen in sem hotel pogledati na uro.

Ure ni bilo več...

Namesto na kozarec dobrega vina sem šel na pivo, ga srebal skozi stisnjene zobe in kadil cigareto za cigareto, kakor delam zmemrom, kadar se mi pripeti kak vražji dogodek.

POPUST ZA TAKOJSNO PLAČILO

Izaka napadela v gozdu razbojniki in njihov poglavar mu zagrozi: »Daj kolikor imaš, sicer te ubijemo.«

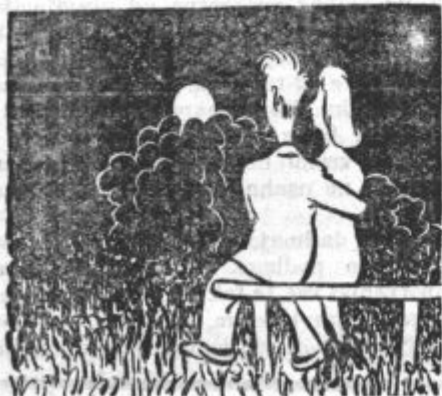
»Sto lir imam in nič več,« reče Izak in odšteje poglavariu denar.

»Priatelj,« se razjezi poglavar, ko prešteje denar. »sai manika šest lir.«

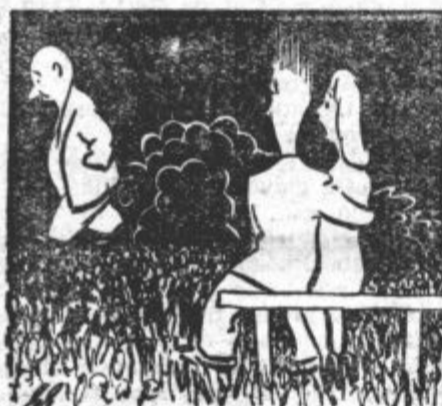
»Oha če takoj plačam, dobim povsod šest odstotkov popusta.«

ŠALE

Luna na dveh nogah

Nekoč poleti v parku sta sedela Vohletov Tinč in Jazbečeva Špela. Objeta sta se ginjeno držala in luni izza grma se smehljala. Bolj temna sicer lunica je bila, a ta prikazen parčka ni motila

A zdajci bieda luna se zaziblje, od groze parček se na klopi vzgiblje. Lasje pokoncu Tinčetu stojijo, a Špeli v strahu se oči solzijo. Ko izza grma plešec pa priplava, spoznata da ni luna bila prava.

DRUŽINSKA SREČA

Sodnik: »Priča Motovilar kakšne so razmere v Hudobivnikovi družini?«
 Priča: »Prav lepo in srečno žive.«
 Sodnik: »Kako je pa potem mogoče, da se sin in oče vedno prepirata?«
 Priča: »Pa to ni nič posebnega.«
 Sodnik: »Ali se domača sinova ne pretepaata vedno?«
 Priča: »Tudj res, vendar...«
 Sodnik: »Ali ni lani eden izmed sinov mater udaril s kolom po glavi?«
 Priča: »Vse prav, ampak drugače žive pri Hudobivnikovih prav lepo in srečno.«

ZE VE

Milan: »Oženi se in takoj boš nehal popivati.«
 Mirko: »Ali misliš, da bi se v zakonskem stanu premagoval?«
 Milan: »Ti že ne, ali tvoja žena bi te premagovala...«

POČITEK

Učitelj pojasnjuje otrokom, kaj je počitek, in potem vpraša Janezka: »Kaj dela tvoj oče vsak večer, kadar pride utrujen z dela?«
 Janezek: »Najprej nabije mamo, potem pa še mene...«

ZALNO VINO

Koštrinu je umrla žena in mož je ves mračen prišel blažiti svojo nesrečo v gostilno: »Natakarica, prinesite mi liter vina!«
 Natakarica: »Črnega ali belega?«
 Koštrin: »Črno, seveda, saj vidite, da žalujem.«

DRUG DRUGEGA STA HOTELA NADKRILITI

Jakec: »Moj oče je zgradil Triglav.«
 Mihec: »To ni nič! Ali poznaš Mrtvo morje?«
 Jakec: »Seveda.«
 Mihec: »Vidiš, moj oče ga je umoril!«

ZMEROM MISLI NA ŽELODEC

Zora: »Mamica pravi, da se zdaj, ko imaš dva tisoč lir mesečne plače, že lahko poročiš. To bo za moje obleke baš zadoščalo.«
 Milan: »Draga Zora, jesti morava tudi!«
 Zora: »Ti si prav takšen kakor vsi moški. Zmerom misliš le na želodec!«

KRATKA ŽALOST

Debelinu je umrla žena in mož je jokajoč stopal za pogrebom. »Kaj boš jokal!« ga je tolažil prijatelj. »Poglej tamle skozi okno gleda lepa vdova.«
 »Nikar me ne žali!« ga je zavrnil Debelin in se dalje solzil.
 Ko sta se vračala s pokopališča, je Debelin prijatelja nenadno ustavil: »Ty, prijatelj, kje stanuje tista lepa vdova?«

OČKA IN SINKO

Sinko: »Očka, ali pridejo tigri v nebesa?«
 Oče: »Ne, sinček!«
 Sinko: »Očka, ali pride teta Kunigunda v nebesa?«
 Oče: »Seveda pride.«
 Sinko: »Kaj pa, če teta Kunigundo požre kak tiger?«

NE VE

Zenka: Reci mi, zakaj si se prav za prav oženil z menoj?«
 Možek: »Ali se že tudi ti čudiš temu?«

DVOŽIVKA

Nekje je bila razpisana služba organista in pevovodje. Župni urad je med drugimi ponudbami prejel tudi tole:
 »Izpraznjeno mesto orglarja in pevovodje razpisujete za moškega ali ženskega. Ker sem bil oboje že več let, prosim za to službo...«

ŠTORKLJA

Dekliški zavod napravi izlet. Dekleta pridejo na travnik, po katerem se sprehaja velika štoklja. Takoj stopi več deklet skupaj in se začno pritaženo smejati. Učiteljica to opazi in zakliče jezno: »Drage učenke in vendar je tako!«

UJELA SE JE

Jožek: »Ali je Bog povsod pričujoč, tetka?«
 Teta: »Povsod, Jožek.«
 Jožek: »V naši kleti tudi?«
 Teta: »Seveda!«
 Jožek: »To pa že ni res, saj mi sploh nimamo kleti...«

MALI OGLASI

KOZE od domačih zajcev, veveric, domačih mačk, lisic, dihurjev, kun, vider — kupuje **L. ROT**, krznarstvo, Ljubljana, Mestni trg 5.

CRNO DETELJO in korenjevo seme kupujemo ali zamenjamo za pesno seme. Sever & Komp., Ljubljana.

ZDRAVILNA ZELISČA VSEH VRST kupuje in plača najboljšo Grom Jože, Ljubljana, Tržaška cesta 11.

ŠKORNJE IN GOJZARICE ala »Žirovske« in vse vrste drugih čevljev, po naročilu izdeluje in sprejema popravila Mrak, Sv. Petra c. 30.